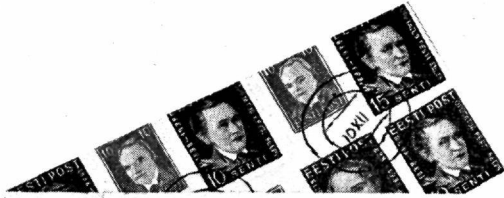

Politseileht

Kas Teie teate,

et Eesti raadio-
abonentidel on
kasutada maailmas ai-
nulaadne soodustus
raadiomaksu tasumi-
seks?

Raadioringhäälingu maksukaart (maksu tasumiseks postmarkides).

Tallinna postkontori raadioabonent nr. *24615*.
(linnaga) telef. võrgu

Abonendi nimi ja aadress: *Jaar Kiviruum*
Tallinn, Paemurru tän. 96, n. 12.

Vastuvõtuseadme asukoht: *elukohtes*.

Vastuvõtuseadme süsteemi maksuligi järgi (vastav alla kriipsutada):
~~ülelihtne-ap.~~ ~~patroneer-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~
~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~
~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~
~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~ ~~juhtimise-ap.~~

Mis aja eest käesoleva kaardiga maksu tasutakse:
1. *jaanuar* 1939 a. kuni 1. *juuli* 1939

Vastuvõtuseadme kasutamiseks katteks tuleb kleepida käesoleva kaardi tagakülge postmarkide maksumise tähtaegade postmarke ja kaart maksu tasumise tähtaegade ara anda lähemasse postiasutusse, kui kõik märgid ei mahu kaardile, mis võib kaardile kleepida lisalehte ja osa marke kleepida lisalehdele.

Kui Teile teeb raadiomaksu korraga tasumine raskusi, siis küsige enesele postiasutusest pildil kujutatud maksukaart ja kleepige sellele poolaasta jooksul ja vähehaaval Eestis käibel olevaid postmarke kuni järgmisel tähtpäeval tasumisele tuleva summa väärtuseni ning esitage see kaart ühes raadiolooga postiasutusele raadiomaksu tasumiseks.

Ülisoodsad võimalused väärtuste omandamiseks.

EESTI RAHVALEKSIKON

kui kõige täielikum rahvaentsüklopeedia pakub kõike vajalikku ühes kaunis teoses. Ilmub 10 vihus, kokku üle 1000 lk. (üle 2000 veeru) u. 30.000 sõnaseletusega.

Ettetellimishind: Kohemakstavas rahas **kr. 11.—**, vihkude kaupa makstes **kr. 15.—** (iga vihu ilmumisel kr. 1.50).

O. Luts KOGUTUD TEOSED

O. Lutsu toodang on kogu rahva vaimseks pärisosaks ja tema kogutud teosed peaksid leiduma igas eesti perekonnas.

O. Lutsu „Kogutud teosed“ moodustavad umbes 10.000 lk. sarja, kokku 30 köidet.

Ettetellimishind brošeeritult: korraga makstes **kr. 60.—**, brošeeritult osade viisi **kr. 75.—** (tellimisel kr. 7.50 ja iga köite ilmumisel kr. 2.25) Üleni linases köites ja eriti heal paberil: korraga makstes **kr. 90.—**, osade viisi **kr. 105.—** (tellimisel kr. 750 ja iga köite ilmumisel kr. 3.25.)

Fr. Tuglase KOGUTUD NOVELLID

Väljaanne sisaldab 65 novelli ja väikepala, ilmub 3 köites, kokku umbes 1000 lk. Iga köite ees autori pilt köite kirjutamise ajajärgust. 200 nummerdatud eks. paremal paberil ja autori nimikirjutusega.

Ettetellimishind: nummerdatud väljaanne autori nimikirjutusega **kr. 10.—**, harilik väljaanne kuni I.VII **kr. 7.50**, harilik väljaanne kuni I.XII **kr. 8.50**, osade viisi makstes kr. 8.50, tellimise andmisel kr. 2.50 ja iga köite ilmumisel kr. 2.—. Nõudke meie hinnakirju ja prospekte.

O-Ü. „NOOR-EESTI KIRJASTUS“ TARTUS,

G.-Adolfi 8, tel. 2-66. Posti jooksev arve 2232.

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 6 (533)

TALLINNAS, 4. APRILLIL 1939

XVIII aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Kohanimede muutmisest — O. Angelus. — Teopaiga vaatluse tähtsusest — F. Vittlich. — Kuidas saabub seadus — J. Klesment. — Ehituspoliitilised ja -tehnilised abinõud kodanliku õhukaitse korraldamise alal — R. Vaharo. — Haigekassamaksude sissenõudmisest — O. Past. — Petseri ja Petseri klooster. — Vanarahva ebausk ja ülestõusmispühad. — Murdvaras Nr. 1313. — Kriminaalkohtupidamise seadustiku muudatusist — J. Raidjõe. — Politseiametnike Kogude tegevusest. — jm.

Kevade-
kuulutajaid

Kohanime muutmisest

Kohanime muutmist korraldab teatavasti Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse (RT 1938, 42, 397) 1. peatükk, mis ühes terve seadusega jõustus 1. mail 1938.

Kuna praegu on omavalitsusis käimas eeltööd kohanime muutmiseks niivõrd, kui seda nõuab seadus, ja kuna kohtadel on tekkinud arusaamatusi kõnesoleva seaduse käsitamisel, püüan allpool selgitada mõningaid küsimusi, millede lahendamine on tekitanud raskusi.

Seaduse järgi peavad haldusüksused (linnad, maakonnad ja vallad), külad, alevikud ning muud asulad kandma eestipäraseid nimesid (§ 1 esimene lõige). Samuti peavad olema eestipärasel avalike tänavate, platside, parkide, puisteede, mägede, veekogude ja muude avalike paikade nimed linnades ning suvitus- ja ravitsuskohtadeks tunnustatud kohtades maal (§ 6 esimene lõige). Kuna seadus kirjutab ette haldusüksuste, külade, alevike (§ 2 esimene ja teine lõige) ja avalike tänavate, platside, parkide ning teiste avalike paikade (§ 6 teine ja kolmas lõige) võõra- või eestipärase, kuid labase tähendusega või halva kõlaga nimede muutmist, peab järeldama, et ülaltoodud § 1 esimese lõike ja § 6 esimese lõike eeskirjad tähendavad seda, et tulevikus ei saa enam § 1 esimeses lõikes tähendatud kohtadele ja § 6 esimeses lõikes tähendatud avalike paikadele määrata võõrapäraseid nimesid, samuti loomulikult mitte eestipäraseid, kuid labase tähendusega või halva kõlaga nimesid.

Viimane küsimus tegelikult elus vaevalt kunagi kerkib, küll aga võib kerkida võõrapärase nimede andmine näiteks tänavale, kui tahetakse tänavat ristida mõne meie avaliku elu tuntud tegelase võõrapärase perekonnanimega. Siin tuleb silmas pidada, et seadus kehtival kujul seda ei võimalda. Ta võimaldab küll üldreegli järgi muutmisele kuuluvate haldusüksuste, külade, alevike ja tänavate, parkide, puisteede ning muude avalike paikade võõrapärase nimede allesjätmist, mis omavad positiivset tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt (§ 2 kolmas lõige ja § 6 neljas lõige), ta ei võimalda aga sarnaste nimede andmist.

Kohanime eestipärasuse ja võõrapärasuse tunnuste üldreeglid leiduvad Siseministrilt 20. oktoobril 1938 kinnitatud Kohanimede muutmise keelelistes juhendites, samuti ka kohanime labase tähenduse tunnuste üldreeglid. Need juhendid on eriraamatuna kätte saadatud omavalitsusile ja Põllutöoministeriumi ametnikele ning nende juures pole vajadust peatuda.

Iseküsimus on nn. erapooletute kohanime de ga, milliseiks samade juhendite järgi tuleb lugeda nimesid, mida ei saa selgelt pidada eestipärase võõrapäraseiks. Nende nimede muutmise ei ole tähendatud juhendite järgi kohuslik, see aga tähendab vaid seda, et nende säilitamine on vastava linna- või vallavolikogu otsuse kohaselt võimalik, mitte aga seda, et sarnaseid nimesid võib kohanimedena edaspidi anda kas kohanime muutmise või kohtadele nime andmise korras. Teatud liiki erapooletute kohanime allesjätmine on omamoodi kontsessioon omavalitsusile, sellele vaatamata ei ole need nimesid ikkagi puhteestipärased.

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus ei puuduta üldse kohanime de parandamist eesti õigekirjutuse reeglite kohaselt vastandina kinnistusüksuste nimedele, millede kohta sarnast parandamist nõutakse (§ 7) ja seda isegi sundkorras teostatakse, kui kinnistusüksuse omanik pole vabatahtlikult nime parandamist taotlenud kahe aasta jooksul seaduse jõustumisest arvates (§ 8). Sellest seaduse tühikust ei tohi aga aru saada, nagu ei tuleks parandada ortograafiliselt valesti kirjutatud kohanimesid. Kui juba kinnistusüksused peavad kandma nimesid, mis vastavad meie keele õigekirjutuse eeskirjadele, siis seda enam kohanimesid. Viimaste parandamine sünnib samas korras ja samadel alustel nagu kohanime muutmise. Peab arvama, et juhtumil, kui vastav omavalitsus tahab muuta kohanime põhjusel, et see on vigaselt kirjutatud, võib ta seda kohanime muutmise kohta kehtivate eeskirjade kohaselt teha, nii et ta vigaselt kirjutatud kohanime asemele võib võtta sootuks uue nime. Eeltoodust järeldub muidugi, et uue kohanime ei või määrata eesti õigekirjutuse eeskirjadele mittevastavat nime.

Nüüd mõni sõna nende üldreeglite järgi muutmisele kuuluvaist kohanimedest, mis võivad muutmata püsida ajaloolisil põhjusil.

Nagu eelpool tähendasin, võidakse muutmata jätta kohanimesid, mis omavad positiivset tähtsust Eesti ajaloo seisukohalt. Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise määruse (RT 1938, 87, 777) § 9 põhjal loetakse Eesti ajaloo seisukohalt positiivset tähtsust omavaiks koha- ja kinnistusüksuste nimed:

1) mis on seotud Eesti üldise või kohaliku aja- või kultuuriloo seisukohalt hinnatava traditsiooniga;

2) milleks on Eesti üldise või kohaliku aja- või kultuuriloo tuntud või teenekate isikute perekonnanimesid.

Väljudes sellest, on Kohanimede Nõukogu asunud seisukohale, mis on leidnud heakskiitmist ka Siseministri poolt, et üldiselt riigi lääne- ja põhjapoolses osas asuvate kohtade rootsipärased ning riigi kirdepooles osas asuvate kohtade soomepärased nimed ei kuulu muutmisele.

Samuti ei kuulu määruse § 9 p. 2 põhjal muutmisele, kui vastav omavalitsus seda ei taha, näiteks tänavate nimed: K. A. Hermanni, C. R. Jakobsoni, J. V. Jannseni, Fr. Kreutzvaldi, J. Köhleri, R. Tobiase, F. J. Viidemann, A. Veizenbergi jms. Siia kuuluvad ka sarnased tänavanimed nagu Gonsiori ja Falgi — Tallinnas, Treffneri — Tartus, Brackmanni — Pärnus jne., jällegi sõltuvalt vastava volikogu soovest ja otsuseist.

Nimede andmise otsustavad: linnadele ja maakondadele — Vabariigi President (§ 1 teine lõige), valdadele, küladele, alevikele ning muile asulaile — Siseministerium (§ 1 kolmas lõige), avalikele tänavale, platsidele, parkidele, puisteede, mägede, veekogudele ja muile avalikele paikadele linnades ning suvitus- ja ravitsuskohtadeks tunnustatud kohtades maal — vastavad linna- või vallavolikogud (§ 6 teine lõige), kusjuures need volikogude otsused kuuluvad järelevalveasutuse kinnitamisele (§ 6 viies lõige). Kuna koha- ja kinnis-

Möödunud nädala lõpul viibis Tallinnas külaskäigul Soome KÕ juht kindral Sihvo koos majoor Kuusela ja. Pildil näeme külalisi lennujaama saabumisel ühes vastuvõtjatega. Paremtalt: politseidirektor J. Sooman, KÕ ja tuletõrje juhataja kol-leitn. R. Vaharo, Tallinna-Harju prefekt N. Reimola ja Sõjavägede Staabi II osak. ül. kol. Saarse

tusüksuste nimede korraldamise asjad Siseministri käskkirjaga on antud ministeeriumi Üldosakonna ajada, tuleb vastavad esitised — järelikult ka vastavate linnavolikogude otsused — saata Siseministeeriumi Üldosakonnale.

Toodud eeskirjus leidub mõningaid lünke, mis nõuavad täitmist. Eeltähendatud kohanimede muutmine toimub samas korras ja samal alusel nagu kohtadele nimede andmine. Seejuures jätab seadus mainimata, kelle võimkonda kuulub maakonna nime muutmine. Seaduse § 3 teise lõike põhjal teevad küll maavalitsused Siseministri poolt määratud tähtpäevaks kindlaks, missuguste maakondade jne. nimed kuuluvad muutmisele (kusjuures ka maakondade nimede muutmisel „kuulatakse ära vastava vallavolikogu arvamuse“), ja esitavad Siseministeeriumile ettepaneku nimede muutmise asjas, kuid kes on õigustatud maakonna nime muutama, seda seadus ei ütle. Peab arvama, et see küsimus kuulub Vabariigi Presidendi otsustada, samuti nagu linnade nimede muutmine (§ 1 teine lõige). See küsimus on praegu muide vaid teoreetilise tähtsusega. Kohanimede Nõukogu, kelle ülesandesse kuulub Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 33 p. 3 põhjal eestistamisele kuuluvate kohanimede suhtes seisukoha võtmine, asus seisukohale, et olemasolevad ja Maakonnaseaduse (RT 1938, 43, 405) § 1 loetletud maakonnad kannavad kõik küllalt eestipäraseid nimesid, nii et nende muutmise järele ei ole tarvidust (Kohanimede Nõukogu koosolek 7. septembril 1938, protokoll nr. 1 p. IV B).

Hoopis tähtsam on praktiliselt seisukohalt teine küsimus. Seadus ütleb, et avalike tänavate, platside, parkide, puisteede, mägede, veekogude ja muude avalike paikade nimed linnades ning suvitus- ja ravituskohtadeks tunnustatud kohtades maal peavad olema eestipäraseid ja et nende paikade võõrapäraseid, samuti labase tähendusega või halva kõlaga nimed kuuluvad muutmisele vastava

linna- või vallavolikogu otsusel (§ 6 esimene kuni kolmas lõige). Nagu sellest nähtub, on loetelust välja jäetud alevikud ja külad. Ometi on meil alevikke, kus näiteks tänavail on nimed. Kas alevikes võivad võõrapäraseid tänavajne. nimed alles jääda? Kas alevikes võidakse tulevikus tänavaille, platsidele jne. anda võõrapäraseid nimesid? Küügi seadus täpselt loetleb, missuguseis kohtades väljaspool linnasid (suvitus- ja ravituskohtadeks tunnustatud kohtades maal) tuleb avalike paikade võõrapäraseid ja labasetähenduslikke ning halvapäraseid nimesid muuta, peab arvama, et § 6 toodud põhimõte kehtib kõigi avalike paikade kohta, järelikult ka alevikes ja külades. Seda peab arvama seepärast, et seaduse peaesmärk on eestistada meil asuvate kohtade nimed ja mitte ainult kohtade, vaid ka kinnistusüksuste nimed. Ei ole mõeldav, et näiteks mõni talu, mille piirid ühtuvad aleviku tänavaga, peab tingimata kandma eestipäraseid nime, kuna tänav ise võib kanda võõrapäraseid nime.

Arusaamatusi Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduses tekitab edasi mõiste „asu-

Tänuavaldus

Täna südamest härra Siseministrit, Politseidirektorit, Politseiametnike Keskkogu, Tallinna Politseiametnike Kogu, härrasid kriminaalkomissare, politseiasutisi ja ametnikke ning sõpru, kes mind minu 50-da sünnipäeva puhul ohtralt rõõmustasid kingituste ja õnnitlustega.

A. LIIT,
politseiinspektor.

la". Meie seadused seda mõistet ei tunne; peab arvama, et asula tähendab kõnesoleva seaduse mõttes elamute koondist, eriti kui võtta § 4 teist lõiget, mille põhjal muide Siseministeerium nimetab uuesti tekkinud asulad küladeks või alevikeks.

Kuna seaduse § 1 esimene lõige nõuab, et haldusüksused, külad, alevikud ja muud asulad peavad kandma eestipäraseid nimesid, ütleb § 2 esimene lõige, et haldusüksuste, külade ja alevike võõrapäraseid nimesid kuuluvad muutmisele, jättes seega nimetamata asulad. Kas seega uute nimedena võib asulaile anda vaid eestipäraseid ja kas ühtlasi võivad püsima jääda asulate olemasolevad võõrapäraseid nimesid? Kahtlemata mitte, asulate nimede kohta maksab sama põhimõte nagu muude kohtade nimede suhtes, nähtavasti on asulad kogemata välja jäänud § 2 esimesest ja teisest lõikest.

Tekib küsimus, kas seaduses üldse mainimata kohtade nimede suhtes kehtivad samad reeglid nagu seaduses loetletud kohtade suhtes? Siia kuuluvad näiteks politseijaoskondade, piirivalve kordonite, raudteejaamade, postkontorite, tuletornide jne. nimed. Kahtlemata tuleb ka seesuguseile kohtadele nimede andmisel resp. nende nimede muutmisel käia üldeeskirjade järgi, mida püstitab Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus: kohtadel peavad olema eesti õigekirjutuse eeskirjadega kooskõlas olevad eestipäraseid nimesid ja võõrapäraseid (samuti, kui sarnaseid on, labase tähendusega või halva kõlaga) nimed kuuluvad muutmisele. Põhjus, miks neid ja teisi sarnaseid kohti ei ole võetud seadusse, peitub arvatavasti selles, et nende kohtade ellukutsumine ja ühes sellega neile ka nime andmine on korraldatud eri seadustega ja antud vastavate ametiasutuste või isikute võimkonda (Vabariigi Valitsus, Siseminister, Teedeminister, Politseitalituse direktor, Piirivalve ülem jne.).

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seadus määrab, et tähtajad linnade, maakondade, valdade, külade, alevike (§ 3), edasi avalike tänavate, platside, parkide, puisteede, mägede, veekogude ja muude avalike paikade nimede (§ 6 teine lõige) muutmiseks määrab Siseminister. Selle seaduse eeskirja täitmiseks määras Siseminister linnade, külade, alevike ja avalike paikade nimede

muutmise resp. vastavate ettepanekute esitamise tähtpäevaks 1. mai 1939 (Siseministri otsused 18. oktoobrist ja 17. novembrist 1938).

Paistab silma, et maakondade ja valdade nimede muutmise ettepanekute esitamise tähtaeg on jäetud määramata. Seda seepärast, et selle tähtaaja järele pole tarvidust. Praegused maakondade nimed on, nagu eelpool tähendatud, kõik tunnustatud eestiliseks, valdade nimed aga korraldati teatavasti Vabariigi Presidendi otsusega 7. oktoobrist 1938 (RT 1938, 87, 776), mis tehtud Valdade piiride ühekordse korraldamise seaduse (RT 1938, 37, 337) alusel. Selle otsusega määrati üle riigi kõigi valdade piirid ja ühtlasi ka valdade nimed. Tulevikus käib valdade nimede muutmise üldkorra alla, s. o. Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse eeskirjade järgi.

Mis nüüd puutub linnadesse, siis asus Kohanimede Nõukogu oma 7. septembri 1938. aasta koosolekul seisukohale, et järgmistele linnade nimedele kuuluvad muutmisele: Sindi, Kilingi-Nõmme ja Paldiski. Samuti kuulub Kohanimede Nõukogu arvates muutmisele Suure-Jaani linna nimi, kui kahest sõnast koosnev ja ortograafiliselt valesti kirjutatud. Tapa ja Mõisaküla linnade nimed tunnustas Kohanimede Nõukogu selliseiks, mis ei kuulu sündumatuks, mida aga võib muuta, kui tähendatud linnade volikogud seda soovivad. Siseminister kinnitas tähendatud Kohanimede Nõukogu otsused.

Koha- ja kinnistusüksuste nimede korraldamise seaduse § 4 esimese lõike põhjal nimetab Siseministeerium maareformi teostamisel endiste mõisade asemel tekkinud asundused küladeks ja annab neile nimesid vastava maavalitsuse ettepanekul. Siseministri vastava otsuse põhjal määrati nende ettepanekute esitamise tähtpäevaks 1. aprill 1939.

Asunduste ümbernimetamise küsimuse lahendamisel küladeks peab silmas pidama seda, et juhtumil, kui tegelik olukord seda nõuab, võib asundusest teha ka mitu küla, mis on otstarbekas siis, kui elamute koondised, mis on tekkinud ühe endise mõisa maa-alal, asuvad nii kaugel üksteisest, et nende ühendamisel üheks küllaks on vaid teoreetiline tähtsus, mitte aga praktiline. Muidugi võib ka külade nimede muutmisel jagada olemasolevat küla mitmeks või mitu küla ühendada üheks, olenevalt sellest, kuidas on tegelik olukord.

F. VITTLICH

Teopaiga vaatluse tähtsusest

Ühel kevadisel ööl 1938. a. põles maha Viljandimaal elutseva taluomaniku N. heinaküün. Tulikahju põhjuste selgitamisel ilmnes kujukalt, misuguse tähtsuse võib omada teopaiga täpne vaatlus, selle hoolikas läbiotsimine juurdlust toimiva ametniku poolt. Kuna uurimisel ilmnenu andmeil osutus võimalikuks eitada õnnetusjuhtumit isesüütlisuse või mõne muu mittekuritahtliku tuletekkimise põhjuse näol, siis oli kindel, et heinaküün oli põlema süüdatud.

Süüdlase kindlakstegemine õnnestus tänu sellele, et kriminaalametnik leidis teopaigal ja võttis

juurdluste juurde 13 poolelisõestunud paberitükikesi, mis olid tulepesa otseses läheduses. Näis olevat kindel, et need paberitükikesed olid tarvitatud koos muu ärapõlenud materjaliga tule süütamiseks.

Olgu veel märgitud, et kahjusaja omakorda ei teadnud kahtlustada ühtki isikut, kuna ta oma arvamus järgi ei teadnud enesel olevat vaenlasi, kellele võinuks oodata säärast kättemaksuakti.

Kollakat värvi paberitükikeste esialgsel vaatlusel selgus peatselt, et need moodustavad ühe kvintungi osad. Kahel tükil leiduvate joontejälgedega

järgi otsustades oli kriminaalametnikul selge, et kviitung oli rebitud kohaliku vallavalitsuse kviitungiraamatust.

Kviitungi restaureerimiseks ja selle omaniku lõplikuks selgitamiseks saadeti kõik leitud paberitükikesed ühes vallavalitsuse kviitungi-kontsuramatuga Ekspertiisi Instituuti. Siin asuti esmalt kviitungi koostamisele, nagu seda näitab foto 1.

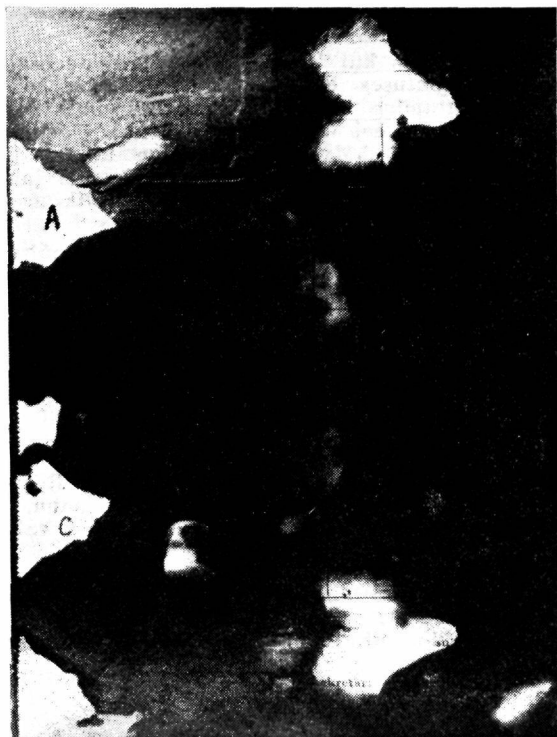

Foto 1

Paberitükikesed, millede pöördküljel ei leitud mingeid kirjajälgi, kleebiti nende algupärase asendis kviitungisuurusele kartongile. Kuna nähtavate jälgede abil ei olnud võimalik objektiivselt selgitada, kelle nimele kviitung oli välja antud, siis valiti küsimuse selgitamiseks järgmine uurimismeetod: Nagu tavaliselt, nii olid ka antud juhtumil kviitungilehed perforatsioonijoon osutubki säärase juhtumite puhul allikaks, kust leiame identifitseerimise läbiviimiseks vajalikke tunnuseid. Kviitungi väljarebimise hetkel tekkinud perforatsioonihammaste kokkupanemisel võime nimelt katsuda kindlaks teha, missuguse kontsu juurde on kuulunud asitõend-kviitung.

Kviitungitükikeste (13 hulgas leitud 4 perforatsioonihammastega) ja kontsude esialgsel uurimisel tekkis põhjendatud kahtlus, et kviitung kuulub kontsu juurde, mis kandis kodaniku K. nime.

Nüüd tekkis küsimus, kas esineb antud juhtumil perforatsioonihammaste juures niivõrd tähtsaid tunnuseid, et nende abil osutub võimalikuks kindlaks teha identsus.

Vastus sellele küsimusele oli täiel määral jaa-tav. Juuresolevad fotod näitavad piltlikult uurimuse tulemusi.

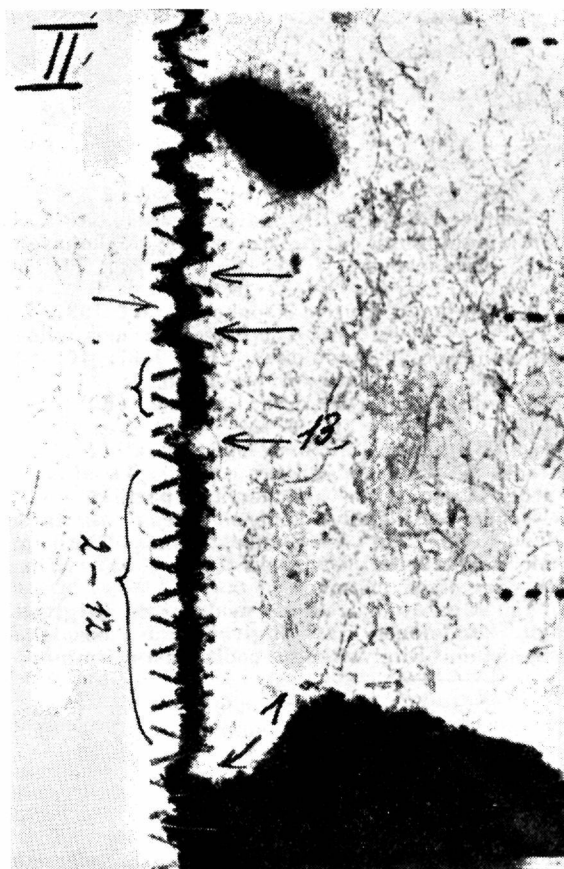

Foto 2

Teise foto parempoolne osa on selle tükikesse alumine pool, mis on esimesel fotol märgitud tähega A. Vasakpoolne osa on selle kviitungitüki juurde passitud konts. Teise foto vaatlusel näeme, et arvates alt esimene perforatsioonihamm on jäänud kviitungi külge, kuna järgmised 11 hammast on praegu kontsu küljes. Järjekorras 13-es hammast on jäänud püsima kviitungi külge, kuna järgmised kolm asuvad jällegi tervetena kontsu küljes. Nii võime konstateerida perforatsioonihammaste täielist sobimist ja seega ei jää enam mingit kahtlust selles, et see kviitungitükike on rebitud just leitud kontsu küljest. Mitte igakord ei ole võrdlustulemused samaväärselt selged.

Kolmanda foto parem pool on selle paberitükikesse osa, mis on esimesel fotol märgitud tähega C. Siin ei leidu sääraseid ebareeglipärasusi perforatsioonil, mis laseksid absoluutselt kindlasti väita kviitungi ja kontsu ühtekuuluvust.

Eeltoodust nähtub, et süütamise selgitamine õnnestus vaid tänu järgmisile asjaoludele: teopaiga vaatlus toimetati hoolikalt ning tähelepanelikult;

KUIDAS SAABUB SEADUS

2.

Seaduse-eeelnõude arutamine ja seaduste vastuvõtmine Riigikogus.

Seaduse-eeelnõude arutamine ja seaduste vastuvõtmine toimub järgmiste eeskirjade kohaselt:

1) Põhiseaduse § 60, 61, 62, 63, 71, 72, 73, 74, 75, 89, 93, 94, 95 ja 97;

2) Riigikogu ajutise kodukorra (RT 1937, 71, 594) IV, VI, VIII ja X peatükk ja neis viidatud Rahvuskogu kodukorra (RT 1937, 10, 82; 1937, 33, 311) vastavad eeskirjad*);

3) Riigikogu töökorra seaduse (RT 1937, 71, 595) § 9—14 ja 26;

4) Riigikogu üldkoosoleku juhatuse poolt antud seletused Riigikogu ajutise kodukorra juurde sama ajutise kodukorra I peatüki alusel.

Nende eeskirjade kohaselt peab algatatud eelnõu, enne kui see tunnustatakse Riigikogu poolt vastuvõetud seaduseks (Ps. § 95), käima läbi järgmised astmed:

1) Algatatud eelnõu arutamine Riigivolikogu komisjones ja Riigivolikogu koosolekul ning eelnõu Riigivolikogu poolt vastuvõtmine:

*) Riigikogu alaline kodukord on praegu väljatöötamisel ning see kuulub Ps. § 62 põhjal vastuvõtmisele Riigikogu üldkoosoleku otusega.

2) Riigivolikogu poolt vastuvõetud eelnõu arutamine Riiginõukogu komisjones ja Riiginõukogu koosolekul ning vastuvõtmine Riiginõukogu poolt;

3) Juhtumil, kui Riiginõukogu ei ühine osalt või täies ulatuses Riigivolikogu eelnõuga, selle uuesti arutamine Riigivolikogus; juhtumil, kui ei jõuta sel teel ühisele seisukohale, eelnõu arutamine kokkukõlastamismenetluse korras ja eelnõu arutamine mõlemas kojast; viimasel juhul kokkuleppe mittesaavutamisel lõplik arutamine Riigivolikogus.

4) sõjaajal Vabariigi Presidendi nõudmisel riigikaitse vajadusist tingitud eelnõude arutamine eeltoodud normaalse korra asemel Riigikogu üldkoosolekul, s. o. mõlema koja ühisel koosolekul, ja selle komisjones ja vastuvõtmine Riigikogu üldkoosoleku poolt.

Ajaliselt toimub eelnõu arutamine ja vastuvõtmine Riigikogu istungjärgudel, mis jagunevad korralisiks ja erakorralisiks (Ps. § 71 ja 88).

Korralisiks istungjärgudeks astuvad Riigikogu mõlemad kojad kokku igal aastal jaanuari ja oktoobri teisel teisipäeval. Pärast uusi valimisi kutsutakse kojad kokku Vabariigi Presidendi poolt korraliseks istungjärguks hiljemalt kahe nädala kestel pärast valimiste tagajärgede väljakuulutamist. Erakorralised istungjärgud kutsuvad kokku Riigivolikogu juhatus, kas oma

paberi värvuse ning kahel tükikesel leiduvate joonteosade varal võidi teha järeldus, missugusest kviitungiraamatust see dokument oli välja rebitud; lõppeks omas kõige kaaluvamat tähendust see asjaolu, et üks leitud paberitükikesist osutas küllalt spetsiifilisi tunnuseid perforatsiooni suhtes.

Vallavalitsuselt saadud andmeil oli inkrimineeritud kviitung paar päeva enne tulikahju välja antud K.-le. Kuna K. ei osanud ülekuulamisele midagi seletada kviitungi kaotaminekust ega püüdnudki leida usaldusväärseid seletusi selle kohta, millisel viisil sattusid tulikahju kohale temale väljaantud kviitungi tükikesed, siis näis olevat kindel, et tema oli isiklikult seal viibinud ja kasutanud saadud kviitungit ühes muude käepärast olevate paberitega tule süütamiseks.

Missugused võisid olla selle teo motiivid? Sellele küsimusele leiti samuti rahuldav vastus: ühe varemalt aset leidnud kohtuprotsessi puhul oli N. tunnistajana annud seletusi, mis riivasid tunduvalt K. huvisid. Süütamise motiiviks osutus seega kättemaks.

Sügisel 1938. a. arutas ringkonnakohus K. süüdistusaja heinaküüni süütamises ja leidis ta süüdi olevat, määrates talle vastava karistuse. K. ei võtnud omaks temale ettepanud süüdistust.

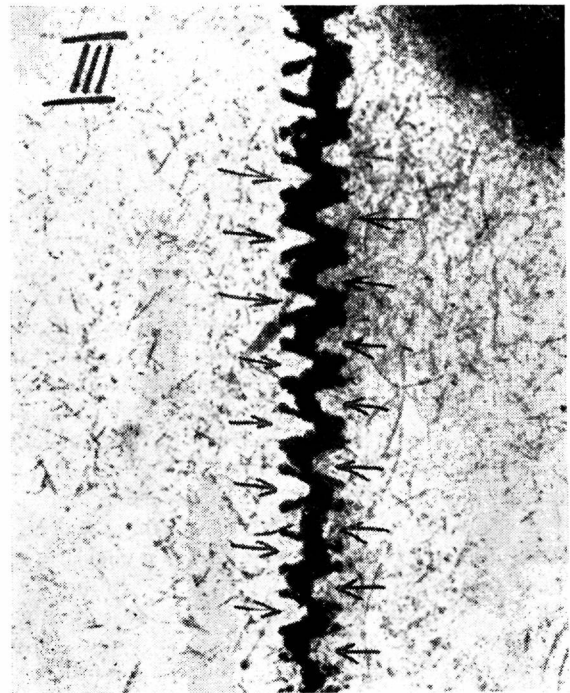

Foto 3

algatusel või Vabariigi Presidendi või vähemalt 20 Riigivolikogu liikme nõudel.

Istungjärgud lõpetab Vabariigi President, kuid korraline istungjärk, mis astub kokku jaanuari teisel teisipäeval, peab kestma vähemalt kolm kuud, oktoobri teisel teisipäeval kokkuastuv istungjärk vähemalt kaks kuud ja pärast uusi valimisi kokkukutsutud istungjärk vähemalt kaks nädalat. Need tähtajad ei tule kohaldamisele; 1) kui Vabariigi President otsustab sel ajal välja kuulutada uued Riigivolikogu valimised või Riiginõukogu kujundamine; 2) kui kojad pöörduvad Vabariigi Presidendi poole lõpetada istungjärk varemini; 3) sõjaajal. Teisest küljest ei arvata nende tähtaegade hulka aega, millal Riigikogu tegevus on katkestatud Vabariigi Presidendi poolt või kodade ühtlase otsuse kohaselt.

Vaheajal, arvates Riigivolikogu ja Riiginõukogu volituste kestuse möödumisest või Vabariigi Presidendi poolt uute valimiste väljakuulutamise kuni uute valimiste tagajärgede väljakuulutamiseni, võib Riigikogu istungjärgudeks kokku kutsuda ainult Vabariigi Presidendi nõudel, kes määrab nende istungjärgude päevakorra (Ps. § 72).

Istungjärgude vaheajal võib Vabariigi President nõuda Riigivolikogu või Riiginõukogu üksikute komisjonide kokkukutsumist, kes sel ajal sarnasel korral teotsevad harilikus korras. Üldreegli järgi ei või korralised ja erakorralised istungjärgud kesta üle kuue kuu aastas, kuid Vabariigi President võib kutsuda kokku erakorralisi istungjärke ka väljaspool seda tähtaega.

Riigivolikogu ja Riiginõukogu istungjärgud algavad ja lõpevad üheaegselt.

Ps. § 93 kohaselt „algatatud seaduseelnõud kuuluvad vastuvõtmisele esmalt Riigivolikogus“.

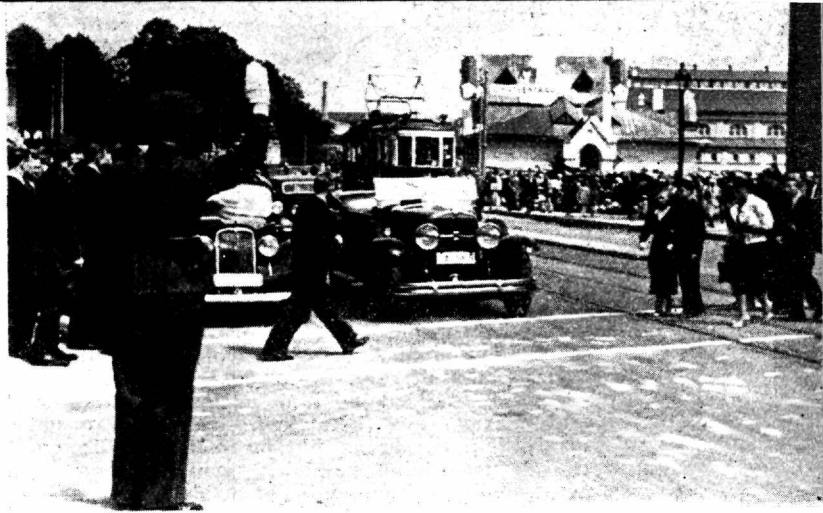
Riigivolikogus vastuvõtmine toimub pärast eelnõu läbivaatamist komisjonides ja Riigivolikogu koosolekul.

Riigikogu ajutise kodukorra IV peatüki ja üldkoosoleku juhatuse seletuste kohaselt algatatud eelnõu paljundused antakse kätte kõigile Riigivolikogu liikmeile, kuna eelnõu ise antakse Riigivolikogu juhatuse poolt läbivaatamiseks ühte või mitmesse komisjoni.*)

Komisjon valib seaduse-eelnõule oma liikmete hulgast aruandja, vajaduse korral ühe või mitu kaasaruandjat. Kui eelnõu on antud Riigivolikogu juhatuse poolt mitmesse komisjoni, määrab juhatuse ühtlasi, milline komisjon annab eelnõule aruandja, kuna teiste komisjonide aruandjad esinevad Riigivolikogus kaasaruandjatena.

Komisjonis toimub eelnõu üksikasjaline aru-

*) Komisjonid jagunevad alalisiks ja erikomisjonideks. Alaliste komisjonide arvu ja ülesanded määrab ühtlaselt mõlema koja kohta Riigikogu üldkoosolek (s. o. Riigivolikogu ja Riiginõukogu ühine koosolek). Erikomisjonide arvu ja ülesanded määrab iga koja koosolek eraldi. Komisjonide liikmed valitakse iga koja koosoleku poolt. Praegu on Riigivolikogul ja Riiginõukogul järgmised alalised komisjonid: majanduskomisjon, rahvakasvatuse- ja kultuurikomisjon, üldkomisjon, maa-, töö- ja rahvahealukomisjon, välis- ja riigikaitsekomisjon, koosseisukomisjon, redaktsioonikomisjon. Nendes komisjonides määrab juhatuse algatatud eelnõud läbivaatamiseks eelnõu sisu kohaselt. Erikomisjonid moodustatakse tarviduse korral

Politseinik Tallinna tänaval liiklemist juhtimas

tamine, kusjuures komisjoni aruandjal lasub eelnõu arutamisel tähtsam ja ühtlasi vastutusrikkam osa. Ta peab tutvuma eelnõuga üksikasjaliselt, ta teeb omalt poolt komisjonis ettepanekuid eelnõus vajalike muudatuste ja täienduste kohta, kooskõlastab komisjoni liikmete poolt tehtud parandusettepanekuid jne.

Arutamine komisjonis toimub kahel, vajaduse korral kolmel lugemisel. Esimesel lugemisel toimuvad üldised läbirääkimised eelnõu põhimõtete ja otstarbekuse kohta, mis algavad aruandja sissejuhatava seletusega. Kui komisjon otsustab eelnõu esimesel lugemisel vastu võtta, järgneb eelnõu teine lugemine, kus eelnõu aruandja poolt ette kantakse paragrahvide ja üksikute osade kaupa. Iga paragrahvi ja osa kohta võidakse teha parandusettepanekuid. Oma otsuse paragrahvi või osa redaktsiooni kohta teeb komisjon hääletamisega.

Kui eelnõu teisel lugemisel on tehtud parandusi ja kui eelnõu on ulatuslikum, järgneb komisjonis kolmas lugemine, kus eelnõu samuti paragrahvide või osade kaupa üksikasjaliselt läbi vaadatakse ja sel viisil antakse eelnõule komisjonis lõppkuju. Seejärel koostab aruandja eelnõule seletuskirja, milles põhjendatakse eelnõus tehtud parandusi ja komisjoni eelnõu esitatakse allakirjutatuna komisjoni esimehe ja aruandja poolt Riigivolikogule.

Kui komisjon esimesel või edaspidiseil lugemisel otsustab eelnõu tagasi lükata, esitatakse eelnõu samuti Riigivolikogule otsustamiseks.

Vajaduse korral annab komisjon eelnõu arutamiseks alamkomisjoni, kuhu kuuluvad komisjoni poolt valitud liikmed, samuti valib komis-

mõne eriliigilise või ulatuslikuma eelnõu läbivaatamiseks (nii moodustas Riigivolikogu läinud novembris erikomisjoni Ehitusseaduse eelnõu läbivaatamiseks).

Riigikogu üldkoosoleku võimupiiridesse kuuluvate eelnõude läbivaatamiseks moodustab komisjonid, samuti määrab komisjoni liikmete arvu ja valib liikmed Riigikogu üldkoosolek. Praegu on valitud kodukorra komisjon ja Riigikogu üldkoosoleku üldkomisjon.

Ühe koja mitu komisjoni võivad komisjonide esimeeste kokkuleppel pidada ka ühiseid koosolekuid. Samuti võivad pidada ühiseid koosolekuid mõlema koja vastavad komisjonid, kuid Riigikogu üldkoosoleku juhatuse nõusolekul.

jon alamkomisjoni esimehe ja juhtumil, kui komisjoni aruandja ei kuulu alamkomisjoni, ka aruandja (viimane juhtum võiks aset leida ainult erakordseil juhtumel, kuna normaalselt komisjoni aruandja peaks alati kuuluma alamkomisjoni koosseisu). Alamkomisjon arutab eelnõu samas korras kui komisjon ja esitab oma töö tulemused komisjonile.

Kui eelnõu on antud juhatuse poolt mitmesse komisjoni, tuleb see arutusele kõigepealt selles komisjonis, kes Riigivolikogu juhatuse otsuse kohaselt annab eelnõu-aruandja. Läbi-vaadatuna selle komisjoni poolt läheb eelnõu arutamiseks teise komisjoni. Sellisel juhtumil Riigivolikogu juhatas ühtlasi määrab, missuguses ulatuses teine komisjon peab arutama eelnõu. (Näit. eelnõu, mis oma sisult on antud komisjoni, kus arutatakse majanduslikke eelnõusid, on antud teise komisjoni läbivaatamiseks juriidilisest küljest.)

Kui komisjon, kuhu eelnõu on antud läbivaatamiseks, soovib ise teada saada mõne teise komisjoni arvamust, esineb ta Riigivolikogu juhatusele sellekohase soovivaaldusega, märkides ühtlasi, millise küsimuse kohta ta soovib teise komisjoni arvamust. Sellisel korral katkestab komisjon eelnõu arutamise kuni seisukoha saamiseni teisest komisjonist (näit. Ehitusseaduse läbivaatamise komisjon palub seisukohta üldkomisjonilt kruntide ümberplaneerimise ja sundvõõrandamise osade kohta).

Edasi võib mõni komisjon otsustada Riigivolikogu juhatuse kaudu paluda enesele läbivaatamiseks eelnõu, mis on antud läbivaatamiseks teisele komisjonile. Sel korral otsustab küsimuse Riigivolikogu juhatas.

Kui eelnõu on antud mitmesse komisjoni ühel eeltoodud viisil, siis on eelnõu esitajaks Riigivolik. see komisjon, kes annab aruandja.

Komisjoni poolt vastuvõetud eelnõu esitatakse komisjoni esimehe ja aruandja allkirjaga Riigivolikogu juhatusele ühes komisjoni seletuskirjaga.

Eelnõu paljundatakse ja antakse kätte kõikidele Riigivolikogu liikmeile ning määratakse Riigivolikogu juhatuse poolt Riigivolikogu koosoleku päevakorda. Riigivolik. koosol. on arutamise aluseks komisjoni poolt vastuvõetud eelnõu.

Eelnõu tuleb Riigivolikogu koosolekul arutamisele kolmel lugemisel. Koosoleku juhataja või aruandja ettepanekul võib koosolek äätta ära kolmanda lugemise, kui selle vastu ei ole vähemalt üks neljandik koosoleku seaduslikust koosseisust (s. o. vähemalt 20 liiget.) Kolmas lugemine jääb ära, kui teisel lugemisel ei tehtud parandusi, s. o. täpsemalt kui teisel lugemisel ei ole eelnõus vastu võetud parandusi. Ühel koosolekul võib olla ainult üks lugemine, kusjuures esimese ja teise lugemise vahel neah olema vähemalt kahepäevane vaheag. kuid koosolek võib määrata ka lühema vaheaja.

Eelnõu esimesel lugemisel esineb aruandja üldse sissejuhatava seletusega arutusel oleva eelnõu kohta. Sellele järgnevad eelnõu suhtes üldlääbirääkimised. Igal Riigivolikogu liikmel on õigus saada sõna mitte rohkem kui kaks korda, kusjuures esimesel korral ei või kõne aeg ületada ühte tundi, teisel korral 30 minutit. Sõna antakse sõna küsimise järjekorras. Aruandja, Vabariigi Valitsuse liikmed, Riigi-kontrolör ja selleks volitatud Vabariigi Valitsuse esindajad saavad sõna väljaspool iäriekorda, samuti saavad nad sõna piiramata arv kordi ning nende kõneag ei ole piiratud.

Kui kõnelejate nimekiri on läbi ja sõna-soovijaid enam ei ole, antakse aruandjale lõppsõna vastamiseks ülestõstetud küsimusile. Seejärel paneb juhataja eelnõu esimesel lugemisel hääletamisele. Koosolek võib otsustada eelnõu esimesel lugemisel vastu võtta, eelnõu uuesti komisjoni anda, või eelnõu tagasi lükata.

Kui koosolek on otsustanud eelnõu esimesel lugemisel vastu võtta, järgneb eelnõu teine lugemine ühel järgmisel Riigivolikogu koosolekul varemini kaks päeva pärast esimesel lugemisel vastuvõtmist, kuid koosolek võib otsustada, et eelnõu teine lugemine võib järgneda varem.

Kui koosolek on otsustanud esimesel lugemisel eelnõu anda tagasi komisjoni, katkestatakse eelnõu arutamine koosolekul. Eelnõu uuesti koosoleku päevakorda tulekul avatakse esimene lugemine uuesti. Komisjoni andmine toimub kas aruandja või Vabariigi Valitsuse esindaja nõudel.

Kui koosolek otsustab eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, loetakse eelnõu äralange- nuks.

Eelnõu teisel lugemisel arutatakse eelnõu osade kaupa. Teisel lugemisel võidakse teha iga eelnõu osa kohta parandusettepanekuid, millised tuleb kirjalikult esitada juhatusele.

Aruandjal ja Vabariigi Valitsuse liikmel ja Vabariigi Valitsuse esindajail on õigus nõuda, et tehtud parandusettepanek antaks läbivaatamiseks komisjoni. Koosolek võib otsustada anda komisjoni kogu eelnõu ühes parandusega, olenemata sellest, et eelnõu mõned osad on juba vastu võetud. Kui parandus on antud komisjoni, lükatakse edasi parandusele kuuluva eelnõu osa teine lugemine, kuni komisjon on läbi vaadanud asja. On komisjoni antud kogu eelnõu, katkestatakse selle lugemine. Kui eelnõu komisjoni antult tuleb uuesti päevakorda, siis komisjoni ettepanekul kas avatakse eelnõu kohta täies ulatuses uuesti teine lugemine või jätkatakse seda sealt, kus eelnõu arutamine koosolekul katkestati. Võtab aga aruandja seletuseks sõna, avatakse üldlääbirääkimised.

(Järgneb.)

Õ i e n d u s .

Eelmises numbris ilmunud artikli osas on juhtunud järgmised trükivead, mida käesolevaga õiendatakse:

1) Lk. 108 teisel veerul ülalt on 5. ja 6. rida murdmisel sattunud valesti, need read peavad olema veeru lõpus. Sellega tuleb alates 3. reast järgmiselt lugeda: „Kõrgeim seadus on Põhiseadus, sest kõik muud seadused peavad olema sellega „kokkukõlas“, see on „vankumata juh- teks Vabariigi Presidendi, Riigi- kogu, Vabariigi Valitsuse ja koh- tute tegevuses“ (Ps. § 3 teine lõige) ja alates samal veerul alt 2. reast: „Põhi- seaduse § 4 järgi „Eestis on jõus ainult tema oma asutiste poolt keh- timapandud seadused“. Sellega on alla kriipsutatud suveräänse riigi üks põhimõtteist — ainuõigus riigis seadusi kehtima panna...“

2) Lk. 110 esimesel veerul 12. reas alt on trükitud „...väljakujunenud kava kohaselt...“, peab olema „...väljakujunenud tava koha- selt...“

3) Lk. 110 teisel veerul 19. reas alt tuleb täiendavalt lugeda peale sõnu „...enamuse ot- susel...“ sõnad „pöörduda Vabariigi Valitsuse...“

Ehituspoliitilised ja tehnilised abinõud kodanliku õhukaitse korraldamise alal

Asulate ehituspoliitika ja -tehnika on olnud alati tihedalt seotud sõjatehnikaga, eriti relvade arenguga. Aegadel, kui linnade piiramisel tarvitati külmi relvi, olid linna kaitseehitised lihtsad, samuti polnud tarvidust linna hoonestiku suhtes tarvitusele võtta erilisi abinõusid tule või muu ohu vastu võitlemiseks.

Tulirelva kasutusele võtmisega muutus senine olukord. Linna välised kaitseehitised tehti eriti tugevad, nende asetusele anti sakiline kuju, et saavutada flankeerivat tuld. Sissepoole kindlustatud joont võis ehitada ainult kivimaju, millede välismüürid olid seevõrd tugevad, et need ei purunenud suurtüki mürskude pihtamisel. Katused ehitati kivist, et vältida tuleoahu levimist. Pealesse võeti tarvitusele veel teisigi kaitseabinõusid.

Kaasaja sõjatehnika seab asulate ehituspoliitilisele ja -tehnilisele küljele veelgi suuremad nõuded. Asulat on tarvis kaitseda mitte ainult suurtükitule, vaid õhusõidukeilt langetatavate tugevajõuliste fuggasspommide, väga kõrge põlemistemperatuuriga süütepommide ja keemiliste ründeainete vastu.

Õhustpommituste mõju vähendamisel omavad tähtsuse järgmised tegurid: asula pindala täisehitus ja planeerimine, ehituslik ilme, hoonestiku ehitusmaterjal ning tähtsamate asutiste paigutus. Nende tegurite arvestamine või tähele panemata jätmine soodustab või raskendab tunduvalt asula õhukaitse teostamist.

Seni kasutatav asula pindala tihe täisehitus on ebasoodus õhukaitse seisukohalt. See suurendab lennupommide tabamisvõimalusi, soodustab kahjutule kiiret levikut, matab rusudega tänavkihtused ja hoovid ning takistab sidepidamist ja tehniliste abijõudude kohaletulekut õnnetuspäigale.

Eriti suure tähtsuse asulate õhukaitse korraldamisel omab tuleoht. Kui õhuvaenlasel läheb korda tekitada asulas ühel ajal nii palju kahjutulesid, et kohal olevad tuletõrjeüksused ei suuda neid kustutada ja piiri panna kahjutulede levikule, siis on asula hävimine tule läbi paratamatu. Süütepommide hävitustöö mõju ja vallalipääsenud tule levik oleneb suurel määral hoonestiku ehitusmaterjalist ja hoonete lähedusest üksteisele. Võib kindlasti öelda, et massiliste kahjutulede puhkemisel tihedalt ehitatud puuhoonestikus osutuvad päästetööd tuulise ilmaga väga raskeiks.

Asula pommitamisel püüab õhuvaenlane tabada eeskätt tähtsamaid märke, nagu sõjaväe asupaiku, aerodrome, raudtee-, elektri- ja gaasijaamu, riigiasutisi, tähtsamaid kätisi, suuri sildu jne. Pole mõeldav, et kõik allavisatud pommid tabaksid märki, vaid suurem osa neist langeb märki kõrvale. Kui ülaltähendatud asutised ja esemed asuvad lähestikku või kui nende lähem ümbrus on tihedalt täis ehitatud, siis sooritavad ka märki mittetabanud pommid oma hävitustöö.

Asula õhukaitse korraldamisel tuleb arvestada järgmisi kahju tekitavaid vahendeid: 1) fu-

gasspommid, 2) süütepommid ja 3) gaasipommid või keemilise ründeaine piserdus. Kõige ohtlikumad neist on fuggass- ja süütepommid.

Fuggass- ja süütepommide mõju vähendamiseks on kaks abinõu: 1) ehitada hooned niisuguse konstruktsiooniga ja niisugusest materjalist, et need paneksid vastu fuggasspommide mõjule ja oleksid tulekindlad, ja 2) vähendada pommide tabamise tõenäosust tähtsamate märkide suhtes.

Ehitada asula hoonestik fuggasspomi- ja tulekindlaks on rahvamajanduslikust seisukohast võimatu. Need nõuded on teostatavad vaid tähtsamate hoonete või nende ehitusosade suhtes. Ülejäänud hoonestikus on tarvis ehitada varjendeid sellisel määral ja tugevuses, et need pakuksid julgeolekut kokkulangevate hoonete rusude ja pommikildude vastu neisse varjunud kodanikele. Küll tuleks asuda kavakindlalt puuhoonestiku ehitamise piiramisele, eriti neis piirkonnas, mis on tunnustatud võimude poolt õhuohtlikuks.

Pommide tabamistõenäosuse vähendamiseks on tarvis hajutada tähtsamad märgid asulas, kusjuures on soovitatav, et raudteejaamad ja tervishoiu- ning hoolekandeesutised asetataks linna servale. Sõjalisest seisukohast tähtsad tööstuslikud ettevõtted tuleb paigutada väljapoole linna piire. Hoonestamise hõredamaks muutmiseks on tarvis suurendada haljasvööde ja roheliste platside arvel täisehitamata maa-ala. Praegu võrdub iluplatside ja rohelise istanduse alune maa-ala suuremais linnades ümmarguselt 5 kuni 10% asula pindalast. On tarvilik, et see pindala suureneks 50 kuni 60%.

Keemilise ründeaine mõju asulale oleneb sellest, kuidas tema elanikkond on ette valmistatud ja varustatud selle relva vastu võitlemiseks. Üldiselt on kulud kaitseks keemilise ründeaine vastu väikesed võrreldes kuludega fuggass- ja süütepommide vastu võitlemisel. Tähtsamate kaitsevahenditena esinevad siin individuaalkaitsemed. Kollektiivkaitse abinõuna leiavad kasutamist samad kaitsevahendid, nagu fuggasspommide vastu.

Üldiselt on asula hoonestiku ehitustiheduse nõuded fuggass-, süüte- ja gaasipommide suhtes peaaegu ühed ja needsamad. Peamine tähtsus on siin, et hooned asuksid üksteisest eemal ja et nende vahel oleks võimalikult rohkem rohelisi istandusi, iluaedu, platse jne., teiste sõnadega, õhuohule kõige vähem tundeliseks osutub aedlinn.

Aedlinna ehitussüsteemil on veel teisigi positiivseid omadusi ja nimelt rahva tervishoiu ja heaolu alal. Aedlinna elanikud on haigusile vähem tundelised, haigestumisi on vähem ja ühes sellega on sanitaarkuludki väiksemad.

Kõigi positiivsete omaduste kõrval on aedlinna ka negatiivseid külgi, peamiselt suured kulud aedlinna heakorra korraldamise alal, nagu tänavate ehitus, vee-, elektri-, gaasi- ja sidevõrgu korraldamine jne., mis aedlinnas tõusevad ligi kaks korda kõrgemaks tihedalt ehitatud linnast.

Tabamuse tõendus

4500 m	0,05	0,10	0,15	0,20	0,25	0,30	0,35	0,40	0,45	0,50	0,55	0,60	0,65	0,70	0,75	0,80	0,85	0,90	0,95	1,00
3600 m	0,06	0,13	0,20	0,26	0,32	0,38	0,44	0,50	0,56	0,62	0,68	0,74	0,80	0,86	0,92	0,98	1,04	1,10	1,16	1,22
3000 m	0,08	0,16	0,24	0,32	0,40	0,48	0,56	0,64	0,72	0,80	0,88	0,96	1,04	1,12	1,20	1,28	1,36	1,44	1,52	1,60
360	0,98	0,96	0,89																	
330		0,97	0,94	0,86																
300			0,95	0,90	0,82															
270				0,93	0,87	0,78														
240					0,89	0,82	0,72													
210						0,84	0,76	0,66												
180							0,78	0,69	0,58											
150								0,69	0,60	0,50										
135									0,64	0,55	0,46									
120										0,58	0,50	0,41								
105											0,52	0,43	0,36							
90												0,46	0,39	0,31						
75													0,39	0,32	0,26					
60														0,31	0,26	0,21				
45															0,24	0,20	0,16			
30																0,16	0,13	0,10		
15																	0,08	0,06	0,05	

Joon. 1

See puudus on peaaegu ainuke aedlinna juures, kuna kõik teised tegurid räägivad nende ehitamise kasuks.

Olemasolevaid asulaid pole meil võimalik ühel hooil ümber planeerida ning nende ehitada kodanliku õhukaitse nõuete kohaselt. Kuid neid nõudeid tuleb silmas pidades asulate uute plaanide koostamisel ja uute asulaosade rajamisel ning täisehitamisel.

Asulate planeerimise vajadusest kodanliku õhukaitse seisukohalt avaldab H. Schosberger järgmised mõtted: „Ehitusliku õhukaitse mitmesuguste erialade hulgas on kõige uuemal ajal ikka rohkem ja rohkem esile kerkinud ja omandanud üha suurema tähtsuse maaplaneerimise küsimus. Ehitustehnikud, kes töötavad õhukaitse alal, on tänapäeval jõudnud selgusele selles, et iga ehitustehniline kaitseabinõu, olgu see varjendite ehitus, tulekaitse või muu, on ainult esimene, tingimata vajalik abinõu, mis jääb hädaabinõuks, niikaua kui on puudutamata palju tähtsam ala, õhukaitsealine maaplaneerimine. Võibolla seisneb selles linnaehituslikus küsimuses kogu õhukaitse raskuspunkt, millega võrreldes muud küsimused langevad aja jooksul teisejärgulise tähtsuseni.“

Hoonestatud pindala täisehitamise % kohta toovad välismaade eriteadlased järgmised arvamusd:

O. Vauthier: „Hoonestatud pindala ei tohi tõusta sisemisi linnaosis üle 10%, välimisi mitte üle 15%“.

A. Gut: „Suhted hoonestatud ja hoonestamata pindalade vahel võib lugeda 1:6 soodsaks kodanliku õhukaitse seisukohalt, 1:5 kuni 1:4 on ka veel vastuvõetavad.“

E. Haenker: „Suhe hoonestatud ja hoonestamata pindalade vahel 1:6 on rahuldav, 1:10 oleks soovitatav.“

H. Schosberger: „Suhe hoonestatud ja hoonestamata pindalade vahel 1:9 on väga soodus, 1:6 soodus ja 1:5 veel küllaldane.“

Võttes keskmise eespooltoodud andmeist, leiame, et KÕ kohuslikes asulais oleks tarvis kinni pidada järgmisist täisehitamise normest:

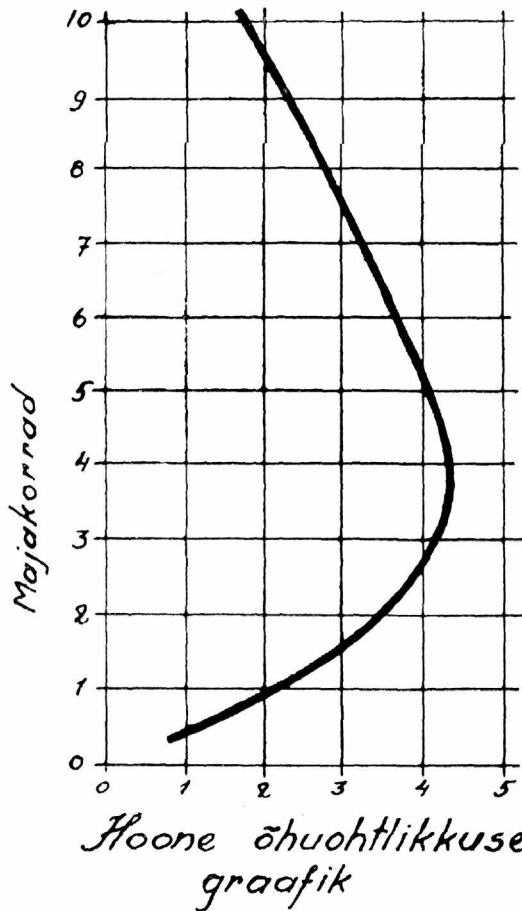
- täisehitamise protsendi ülemmäär 25%
- keskmine täisehitamise norm 17% ja
- täiesti soodus täisehitamise norm 10%

Planeerimise nõuded ja täisehitamise protsendi ülemmäär tuleb käsitlusele iga KÕ kohusliku asula suhtes eraldi, arvestades asula sõjalist tähtsust ja õhuvaenlase võimalikku tegevust.

Sõjaliselt tähtsate ehitiste, nagu kasarmute, suuremate tööstuslikkude ettevõtete j. t. püstitamisel tuleb silmas pidades, et nende hooned ehitataks ükskestisest kaugemale (vähemalt 200 m), et vältida mitme hoone üheaegset tabamist lennukilt korraga langetatud pommidega. Samuti on õhukaitse seisukohalt kasulik ehitada ühe suure hoone asemel mitu väikest hoonet.

Lennukilt üheaegselt langetatud pommide hajumise väljaarvutamiseks on ameeriklased koostanud alljärgneva tabeli (vt. joon. 1).

Arvud ülal ja paremal määravad pommide tabamise tõenäosuse vastavais mõõtudes ehitise pihta. Arvud all ja vasakul tähendavad ehitise mõõte pikuti ja laiuti. Vasakul ülal ja paremal all on märgitud pommitamise kõrgused: 3000 m, 3600 m ja 4500 m. Oletame, et ehitis on 270 m pikk ja 120 m lai ning pommitamine teostub 3600 m kõrguselt, siis tabeli järgi pihtamise tõenäosus piki joont mööda 270 m on 0,87 ja laiuti 120 m — 0,50. Märgi tabamise tõenäosus saa-

Hoone õhuohtlikkuse graafik

Joon. 2

Vormikandmisest teenistusest vabal ajal

Rahvaga lähema kontakti loomiseks oleks vajalik, et politseipere võimalikult enam ka teenistusest vabal ajal seltskonnas liikudes kannaks vormiriietust.

Uues politsei vormikandmise eeskirjas on tervitatav asjaolu, et selles on ette nähtud tsiviilriietusele vastavad vormiliigid teenistusest vabal ajal kandmiseks.

Ühtlasi on püütud teenistusest vabal ajal vormi kandvat ametnikku eraldada teenistuses olevast.

Nii kirjutab inspektor L. Pruunmaa („Politseileht“ nr. 17—1938) oma artiklis „Politsei uus vormikandmise eeskiri“ muuseas:

„...Vormiriietuse liikidesse jagamisel peeti silmas, et politseiametnikel nii päevaseil kui õhtusil pidustusil või muil seltskondlikel koosviibimisel oleks tsiviilriietusele — harilikule ülikonnale, sakole, smokingile ja frakile — vastav vormiliik.

dakse mõlema arvu korrutamise, mis antud juhul on $0,87 \times 0,50 = 0,435$ ehk 43,5%.

Kasutades ülaltoodud tabelit, on võimalik märgi pihtamise protsenti välja arvutada antud kõrgusilt iga ehitise suhtes.

Ehituslikult ilmelt sobivaimaks hoone kujuks kodanliku õhukaitse seisukohalt on täisnurkne ehitusviis, sest tema perimeeter on lühem teist ehitiskujudest. Keerukad ehitiskujud, eriti sisseulatuvate nurkadega, pole vastuvõetavad, kuna pommi lõhkedes sellise nurga kohal saab ühe välisseina asemel vigastada kaks seina. Seega nõuded hoone plaani lihtsuses kodanliku õhukaitse seisukohalt on kokkukõlas ka majanduslike kaalutlusiga. Üldiselt tuleb hoonete plaanide koostamisel silmas pidada, et teatava piirkonna hooned ei erineks väliselt palju üksteisest, et võtta õhuvaenlasel võimalus soovitud märgi ülesleidmiseks.

Mis puutub hoonete kõrgusse KÕ seisukohalt, siis on vähem õhuohtlikud madalad, s. o. ühe- või kahekordsed hooned või jälle kõrged hooned (kuuekordsed ja kõrgemad). Kõige rohkem purustusohtlikud on keskmised, s. o. 3—5-kordsed hooned (vt. joon 2).

Õhukaitse seisukohalt tähtsate tööstuslike hoonete ehitamisel tuleb silmas pidada, et kõige väiksemat ohtu tagavad ühekordsed hooned. Fugasspommi langedes ühekordsele tehase hoonele purunevad ainult need masinad, mis on lõhkemiskohal. Kui tööstus asetseb mitmekordses hoones, siis on fugasspommi hävitustöö mitu korda suurem, kuna pomm läbib kõik hoone korrad ja teeb oma purustustöö kõigil kordadel.

Arvestades ehituspoliitiliste ja tehniliste nõuete tähtsust asula kaitse seisukohalt, tuleb kvartaalide jaotuse, haljasalade ja vabade platside suuruse, täishoonestamise protsendi ja teiste tegurite määramisel tõsiselt kaaluda kodanliku õhukaitse nõudeid, kuna nende nõuete respektimisest või tähele panemata jätmisest oleneb suurel määral asula julgeolek õhusõja korral.

Harilikule tsiviilülikonnale vastab vorm nr. 1, sakole vorm nr. 2, smokingile vorm nr. 3 ja frakile vorm nr. 4.

Kaotati ära senine vorm nr. 2 (politseiametnike poolt ristitud vorm nr. 0), mille kandmisel võis vaadelda ametnikku ülaltpoolt kui teenistusvormis olevat ja altpoolt kui kusagil viibijat õhtusel pidustusel, kus kantakse smokingit või muud pidulikku erariietust...“

Ka kordnik on politseiametnik. Seepärast näib, et praeguse tõlgitsemise alusel selle kõige ei ole kokkukõlas politsei vormikandmise eeskirja § 30, mille põhjal nõutakse, et kordnikel, vanem-kordnikel ja allkonstaableil, palitus olles, oleks vöörihm „alati palitu peal.“

Seejärel kordnik ka siis, kui ta mõnel pidulikul sündmusel, näit. oma pulmapidustusel laulatusele minekul või muul tähtsal sündmusel, kasutaks vormi nr. 4 — seega vormi esindusolukute ja -võõga, lakk-kingade ja valgete kinnastega, peaks palitus olles palitu peal kandma veel vöörihma?

Leian, et see ei ole kokkukõlas eelpooltoodud seisukohtadega.

Kas ei tuleks § 30 käsitlemisel vöörihma „alati palitu peal“ kandmise kohuslikkust arvestada vaid seal, kus vöörihm vormi juures praegu üldse on ette nähtud, seega vaid teenistusvormi (vormi nr. 1) juures.

Vormi 2, 3 ja 4 juures (eeskirja § 14, 16 ja 18) ei ole ette nähtud vöörihma. Teenistusest vabal ajal vormi 2, 3 ja 4 kandmisel jääks vöörihm palitus olles üldiselt ära kõigil ametnikel, seega ka kordnikel, v.-kordnikel ja allkonstaableil.

Kui neil teenistusest vabal ajal — kuues olles — on lubatud käia vöörihmata, oleks täiesti loogiline ja mõeldav ka sel juhtumil palitu kandmine vöörihmata.

Viimase mooduse lubamisel leiaksid aga vormiriided teenistusest vabal ajal märksa rohkem kasutamist.

Haigekassamaksude sissenõudmisest

O. PAST

Administratiivsisenõudmise seaduse eeskirjade järgi politsei kaudu sissenõutavate maksuvõlgade hulka kuuluvad ka tähtajal mittemakstud haiguskindlustusmaksud.

Tööliste haiguste vastu kindlustamise seaduse (Tööstusliku tööseaduse IV jaotuse III peatüki) § 324 põhjal arvatakse haigekassaliikmete liikmemaksud tööstusliku käitise valdaja poolt palkade maksimisel tööliste palgast maha. Haigekassa liikmemaksud koos käitise valdaja poolt makstava juurdemaksuga peab tööstusliku käitise valdaja maksma haigekassale ühe nädala kestel, arvates palgamaksimise päevast.

Kui haiguskindlustusmaksud ei ole tasutud haigekassale tähtajaks, siis haigekassa juhatus esitab vastava teadaande kohalikule tööinspektorile, kelle korraldusel maks sisse nõutakse politsei kaudu Administratiivsisenõudmise seaduses ettenähtud korras. Tööstusliku tööseaduse § 324 järgi sünnib haigekassa maksuvõlgade sissenõudmine ainult tööinspektori korraldusel. Haigekassa juhatusel otseselt puudub õigus pöörduda politsei poole sissenõudmise palvega. Samuti on tööinspektori ülesandeks ka sissenõudmise seismapanek, tähtaegade määramine ja sissenõudmise korralduse tühistamine.

Sissenõudmisele kuuluvad: 1) haiguskindlustusmaks, 2) viivitusraha ja 3) lisaraha.

Haiguskindlustusmaksu suurust ja õiglust politsei ei kontrolli. Maksu õigluse järele valvab sissenõudmist korraldav asutus, s. o. tööinspektor.

Viivitusraha või nn. viivised võetakse üks protsent kuus kuni tasumise päevani. Tavaliselt haigekassa märgib viiviste suuruse maksunõudelehele kuni lehe tööinspektorile esitamise ajani. Sissenõudmisel, kui see kestab kauemat aega, tuleb arvata viivitusraha kuni tasumise päevani, mistõttu sissenõutav summa võib suureneada.

Lisaraha võetakse Tööliste haiguse ja tööõnnetuse vastu kindlustamise maksuvõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seaduse (RT 1937, 82, 668) alusel. Lisaraha suurus on 5 prots. sissenõutavast võimalussummast ja lisaraha summa ümmardatakse ülespoole terveteks kroonideks. Vaidlust võiks tekitada küsimus, kas lisaraha arvutamisel tuleb aluseks võtta ainult põhivõlg või ka viivised. Eelnimetatud seaduse § 1 järgi võetakse maksuvõlgade ja viiviste sissenõudmisel lisaraha 5 prots. määral sissenõutavast võimalussummast. Kuna sissenõudmisele kuuluvad niihästi põhivõlg kui ka vii-

vitusprotsendid, mida kokku tuleb lugeda käitise valdaja võlaks haigekassale, siis tuleks lisaraha arvutamisel aluseks võtta rahasumma, mis saadakse põhivõla ja viiviste liitmisel.

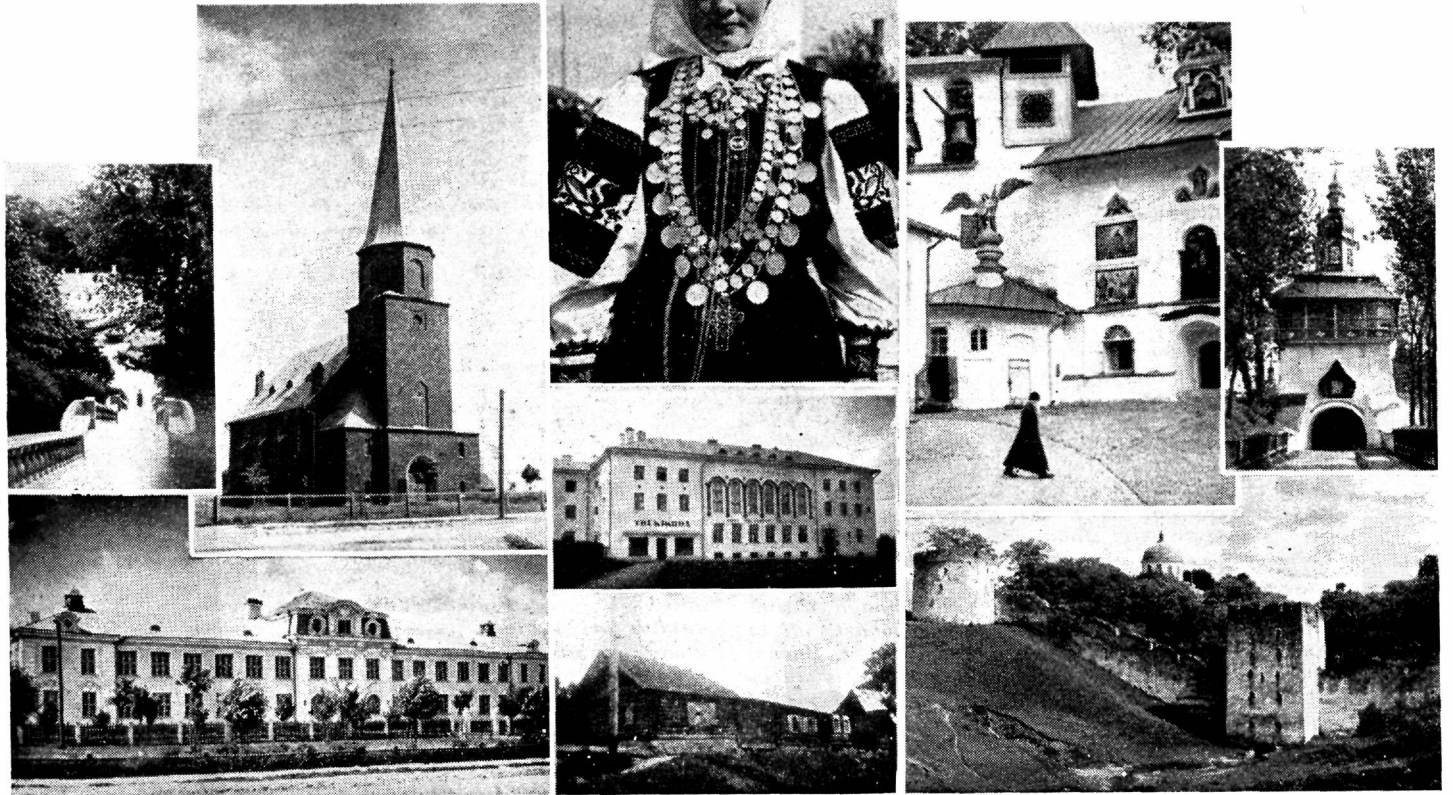
Sissenõutud maksuvõlg tuleb edasi anda haigekassale linnas samal või järgmisel kuupäeval, maal hiljemalt ühe nädala kestel. Laekunud lisarahast makstakse linnas 50 prots. ja maal 75 prots. Eesti Panga osakonda Politseitalituse deposiiti ja ülejäänud osa, vastavalt 50 prots. või 25 prots. — Sotsiaalministeeriumi deposiiti.

Riigikohtu seletuse järgi (RkA toim. nr. 260 II — 1938) tuleb avalike maksu- ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel lisaraha nõuda ka sel korral, kui võlgnik esitab kviitungi, millest nähtub, et maks on tasutud enne sundsisenõudmise teostamist, kuid pärast maksunõudelehe väljasaatmist maksu nõudvast asutusest.

Haigekassamaksud nõutakse politsei kaudu sisse samas korras, nagu kõik teisedki avalikud maksuvõlad. Siinkohal tuleb tähendada, et Tsiviilkohtupidamise seaduse § 973 märkus lubab haigekassamaksude sissenõudmisel arestida ka sama paragrahvi punktides 8 ja 10 loetletud esemeid, millede arestimine muidu ei ole lubatav, nimelt tooristu, viljaseemet ja kariloomi, vaatamata nende arvule ja hulgale. Sel kombel asetab seadus haigekassamaksud tähtsuselt ühele tasemele alimentide ja ühe aasta teenistustasuga.

Maksunõudeleht saadetakse pärast võla, viiviste ja lisaraha võlgnikult sissenõudmist ja asutusele edasiandmist tagasi korraldavale asutusele, s. o. tööinspektorile. Kuna Administratiivsisenõudmise seaduse § 14 järgi tööinspektori ülesandeks on kontrollida, kas nõutud maks tõeliselt on tasutud, siis on tarvilik, et politsei poolt lehele märgitav teatis maksu edasiandmise kohta oleks võrdlemisi üksikasjalik. Politsei teatis maksu tasumise kohta peaks sisaldama järgmised andmed: maksu sissenõudmise kuupäev ja suurus, viiviste suurus; millal ja millise kviitungi numbri järgi on maks tasutud koos viivistega haigekassale; lisaraha suurus; kuupalju lisarahast on makstud Politseitalituse ja kuupalju Sotsiaalministeeriumi deposiiti ning milline on kviitungi kuupäev ja number.

Kui loetletud andmed leiduvad tööinspektorile tagasisaadetaval maksunõudelehel, siis ei ole karta, et maksunõudeleht tagasi saadetakse vastavate andmete lisandamiseks ja sellega oleks välditud asjatu kirjavahetus ametiasutuste vahel.

Tükike vana ja uut Petserit. Ülal vasakult: vaade kloostri õuele, Petseri ev.-lutheriusu kirik, setu neu rahvariides ja pilte kloostri kirikuist. All vasakult: Gümnaasiumi ja Eesti Panga hoone, mis asetsevad uues Petseri linnaosas, ning viimase all vana Petseri maja ja selle kõrval vaade Petseri kloostriile

Petseri ja Petseri klooster

ÜLESTÕUSMISPÜHA PETSERI KLOOSTRIS

Tükike metsa, mäed ja orud vaheldumisi, need on iseloomustavaiks tunnuseiks, et oled saabunud Petserimaa piirsesse ja peagi oled Petseri raudteejaamas. Siit omnibusega mõni minut ilusat teed ikka ülespoole ja peatselt paistabki rida uusi maju ja kullast läikivaid tornide kupleid. „Need kuplid on Petseri kloostri kirikute tornide kuplid,“ sõnas mulle kaasreisija, kes istus minu kõrval omnibuses ja näis olevat Petseri linna kodanik. Ta sirutas omnibuses jaama ja linna vahelisel teel pisikese jõekese kohal käe vasemale ja sõnas süs, et siin Patškovo orus, mõnisada meetrit sinnapoole, asub maahaigla ilusa männimetsa süles. Ta väljendusist tundus, nagu tunneks ta kohalikke olusid sama hästi kui oma viit sõrme. Veel mõni minut sõitu vastu mäge ja meie oleme Petseris.

Petseri on meie maakonnalinnadest üks huvitavaimaid ja omapärasemaid linnu. Selle arenemislügu on tihedalt seotud kloostri arenemisega. Linn tekkis kloostri kõrvale palverändajate peatuskohana, hiljem aga muutus kaubanduskeskuseks Pihkva kubermangu lääneosas ja seda eriti kahel viimasel sajandil, millal ta omandas

kloostri kõrval iseseisva linna tähtsuse. Kuni vabadussõjani evis ta vene küla ilme, kus elas vaevalt 2000 elanikku, kuid iseseisvuse algusest peale on linn pidevalt suure kiirusega arenenud ja kasvanud. Praegu loetakse Petseris umbes 5.500 elanikku. Selle kiire arengu põhjustajaks on uute asutiste loomine, kui ka kaubanduse kiire areng. Petseri omab kaks täiesti kontrastset osa: lõunapoolne vana ja põhjapoolne uus Petseri. Olgugi et vanas osas on katsetatud kaunistamistöodega, kuid vaatamata sellele pole ta lahti rabelenud vene küla iseloomustavaist omadustest. Sellevastu uus linn, arenedes jõudsasti raudteejaama suunas, evib aedlinna väljumist, kus leidub uusi suuri ehitisi lutheriusuliste kiriku, Eesti Panga, gümnaasiumi ja kaitseliidu majade näol.

Linna ümbruskond on looduslikult vahelduv ja kaunis. Ta on nii sealseile elanikele kui ka võõraile palju huvipakkuv. Tasandiku loigud järskude kallastega, lamedapõhjalised orud, mil- lede sapis nirisevad veevaesed jõekesed. Oru veered on kaetud enamasti männi- ja segapuu metsatukkadega. See kõik on vaheldust pakkuv loodusesõbrale.

Kloostri ajalugu.

Klooster on olnud ja jääb turistide huviobjektiks. Ta oli vene kultuuri üks läänepoolsemaid tugipunkte, millel küllalt mõju oli aastasadade kestel nii lähimale ümbruskonnale kui ka kaugemale. See munkade kodu asub Kamenka orus, Petseri kagupoolisel sercal, kus juba vanal hallil ajal elasid erakud. Esimesena mainitakse munk Marki, kes on ka maetud kloostri koobaste sissekäigu lähedusse. Ümbruskond oli tol ajal kaetud põlise metsaga, mille lähimaks asustatud maakohaks oli *Irboska*. Esimesena leidis selle asukoha Patškovka jõe kaldale elama asunud talupoeg *Demetjev*, kes leidis langenud puujuurte alt koopa, mille avausele ilmus imekombel kiri: „*Jumalast antud kooba*“. Sellest levis teade suure kiiruga ümbruskonnas ja rahvas hakkas rändama „imekohta“ vaatlema. Sellest ajast kutsutaksegi koopa kohal asuvat oru kallast *pühaks mäeks*. See sündis XV sajandi keskpaiku. Sama sajandi 70. aastal Tartu preester *Johannes Lestnik*, kes sünnipäralt moskvalane ja usuliste tagakiusamiste tõttu oli sunnitud lahkuma oma elukohast, oli teel Pihkvasse, jõudis kogu perekonnaga mainitud kohale. Meelitatud üksildasest kohast, jäi ta süa elama ja ehitas väikese koopakiriku. Pärast naise surma hakkas ta mungaks ja võttis uueks nimeks *Joonas*. Ta palus Novgorodi ülempiiskopilt loa koopakiriku õnnistamiseks. Saanud selle, õnnistatigi kirik 15. augustil 1473. aastal Pihkva Troitski peakiriku preestrite poolt *Uspeni* ehk Maarja Ülendamise kirikuks. Seega tuleb kloostri rajajaks lugeda munk *Joonast*. Siit algaski *Petseri kloostri areng*. Nagu enamikus vanades vene kloostris, oli ka siin 2—3 munku. See Lüvimaa piiril asuv üksik klooster oli alguses väga vaene, kannatas tihti Lüvimaa sõdurväe rüüstamisest ja röövimisest. XVII sajandi algul leidis klooster, Pihkva kroonika andmeil, enesele suure toetaja Moskva suurvürsti usaldusmehe Pihkva djak. *Mihail Grigorjevitš Munehhini* näol. Tema äratas Moskva tsaari *Vassili III* huvi selle kloostri vastu ja õhutas elanike keskel kloostri kaunistamise ja täiendamise mõ-

tet. Selle kihutustöö esimese viljana annetasid Pihkva kaupmehed *Vassili* ja *Feodor* 1521. aastal Maarja ülendamist kujutava pühapildi, mida 1524. a. kuni tänapäevani peetakse kloostri tähtsamaks pühaks reliikviaks.

Munehhin ehitas 1522. a. *Uspeni* kiriku ümber. Kirik kaevati sügavamale mäenõlvakusse, mistõttu kiriku ruumid suuresti avardusid ja ühes kiriku ümberehitusega loodi ka kloostri sise-misi eluvorme. Nii loodi kloostriülema amet ja anti välja juhiseid jumalateenistuse korra ja siseelu kohta. Alles siit alates võib öieti kloostrist kui niusugusest rääkida. Esimesiks kloostriülemaiks olid *Sergius* ja *Süimon*, kellele ametis oleku aja kohta puuduvad andmed. Neile järgnes *Dorotheus*.

Eriti kaks meest evivad erilist tähtsust kloostri ajaloos ja need on *Erasmus* ja selle järeletulija *Korneelius*. *Erasmuse* ajal jõudis klooster XVI sajandi esimesel veerandil oma arenemises teatavale lõppastmele. Sellesse ajajärku kuulub ka *Petseri aleviku tekkimine* kloostri kõrvale, sest see hakkas muutuma tähtsaks rahvakogunemise keskuseks. *Korneeliusele*, kes oli kloostri ülemaks 1529—1570. a., kuulub eri peatükk selle ajaloos. Tema ehitas kloostri ümber tugeva kõrge kivimüüri, mis võimaldas tol ajal väärilist kaitset alaliselt sõjalal seisvale piirikloostri. See kujunes tolaegsete mõistete kohaselt vägevaks kindluseks, mis vahvalt vastu pani poola kuninga *Stefan Batory* sõjaretkele ja paljudele teistele arvukatele peal tungijatele. Ka Eesti ajaloos on *Korneelius* etendanud teatud osa. Liivi sõja ajal pühendus ta eestlaste „pööramisele“ kreeka õigeusk ja ehitas selleks praegusse Vastseliina valda *Tabino* ja *Suure-Ahero* järve kaldale kirikuid. Pärast ebaõnnestunud sõda hävitati need kirikud poolakate poolt. *Korneelius* ise sattus Liivi sõja ajal *Ivan Julmaga* vastuollu tema vägede metsiku käitumise pärast. Tagajärg oli see, et tsaar hakkas teda kahtlustama riigi reetmises ja *Korneelius* tapeti mõõgaga. 1570. a. algul maeti *Korneeliuse* põrm *Jumalast* antud koopasse, kust hiljem *Uspeni* kirikusse ümber paigutati. Kuigi *Korneelius* vene ametliku kiriku poolt pole arvatud pühakute liiki, austatakse teda selle-na elanikkonna poolt. Pärast Liivi sõda ja *Korneeliuse* surma tulid kloostri rasked katseajad. 1592. a. õnnestus rootslasil kloostrit ootamatult vallutada ja põhjalikult rüüstata. Peagi kosus ta sellest ja 1601. a. peeti tavalisi pidulikke ristikäike *Petserist* Pihkva kirikusse. 1611. a. püüsid kloostrit poolakad ja 1634. a. leedulased, kuid nende poolt jäi klooster vallutamata ja leedulased ei saanud rohkem kui põletasid kaubaread maha. Sellest kroonikast nähtub, et *Petseri* oli

Patškovko org

Vaade Petseri kloostri õuele. Paremal näha osa kloostri Vaimuliku Seminari majast

siis juba kujunenud kaubanduskeskuseks, mida selgitab ka asjaolu, et Moskva tsaari poolt Tartule antud privileegiümidega lubati tal Petseri ja Pihkvaga kaubelda. Klooster oli tugevaks kindluseks, kus ümbruskonna rahvas leidis sõja korral vaenlase eest kaitset ja varju. 1688. a. sai ta kannatada suuresti tulikahju läbi, millal põlesid puust katused ja vahitornid maani. Eesti vabadussõja päevil elas klooster üle viimase raske katsumisaja. Punaste poolt pandi küll seal toime rüüstamisi ja lõhkumisi, kuid suuremat kahju see ei teinud ja 29. märtsil 1919 vabastati Petseri ühes samanimelise kloostri punaste terrori alt.

Üldiselt klooster on mälestis keskaegsest Pihkva ehituskultuurist. Ta köidab vaatajat oma paljude kirikute, müüride, tornide ja võlvialustega ja neis peegeldub lihtsust ja kunstipäraseid vorme, mis küll primitiivsed, kuid esinevad täieliku harmoonilise koguna.

Klooster tänapäeval.

Kloostri peakirikuks on Uspeni kirik, mille sisemus on vooderdatud telliskividega. Ehitise lagi toetub kolmeteistkümnele sambale. Uspeni kiriku peal, s. o. teisel korral, on Pokrovski kirik, ehitatud 1759. a. Siis on 1541. a. ehitatud Jumala Ema Kuulutamise kirik, mille teine kord sisaldab (1803. a. ehitatud) pühade vürstide Borisi, Glebi ja Imetegija Varlaami kirikuid. Kloostri õue kagunurgas asetseb kivist kellatorn 13 kellaga. Kellatorni vastas on Kristuse Ümberlõikamise kirik. Kloostri loodemüüri ääres asetseb Püha Mihaili kirik, mis on ehitatud 1820. a. dooria-bütsantsi stiilis. Koopad on Kamenka oru kaguveeres. Need olid algul loomulikud, kuid hiljem süvendati munkade poolt ja seejuures ka pikendati. Praegu ulatub koobaste kogupikkus 200 meetrini.

Klooster on iseseisvusajal kohandunud uutele oludele. Maareformiga kärbiti osa kloostri päralt olevaid laialdasi maid ja metsi. Kiriku lahutamise tõttu rüüstati on klooster registreeritud praegu „Petseri Uspeni Kristliku Meestöö Ühingu-na“. Kloostri elu juhib piiskop Leismann, kuna praegu arvatakse munke seal 30. Ühingu liikmed, mungad, saavad oma elatise kloostri maist, suurest juurviljaaiast ja eeskujulikust mesilast. Kloostri poolt valmistatud vahakiünlad leiavad kasutamist peaaegu kõigis õigeusu kirikuis Eestis. Ta tõmbab kui nägemisväärt koht alati hulga turiste kokku, samuti palvetajaid nii ristikäikudel kui ka jumalateenistusel, mis annab munkadele lisatulu.

Lihavõttepühad Petseri kloostri.

Lihavõttepühade liginemine igal aastal toob suurt elevust petserlaste usklikesse. Siit-sealt, ligidalt ja kaugelt ründab usklike kokku, et Kristuse kannatamise ja ülestõusmise jumalateenistusest osa võtta. Suurneljapäevaks on rahvamurd koos. Suurneljapäev algab jalgade pesemisega, millega tahetakse tähistada, et Kristus alandas ennast inimeste ees, pesi ja kuivatas jüngrite jalgu. Kloostri piiskop valab 12 valitud munga jalgadele vett ja kuivatab neid. Suurreedel kantakse Kristuse kirst munkade ja teiste palvetajate osavõtul Uspeni kirikust Mihaili kirikusse, kuhu see jääb kuni ülestõusmispäha õoni. Ülestõusmispäha laupäeva õhtul algab suur ristikäik lippude, pühapiltide ja Kristuse kirstuga, mis kestab seni, kuni Kristus on üles tõusnud.

See on omapärane usupilt. Veenvalt ja tõsiselt võtab rahvahulk sellest osa ja inimeste nägudele tekib naeratus ja rõõm alles siis, kui Kristus on üles tõusnud. Siis suudeldakse, kallistatakse, valimata keda.

Jälle on karmi talve võim raugemas. Päike päev-päevalt kõrgendab oma tuure ümber emakesemaamuna. Veenired uuristavad talve „jalgealust“, tehes vargsi teed tärkavale kevadele. Inimene sammub rõõmsamalt oma igapäevaste askelduste radu — kevad on ju saabumas. Aga kevade tähistajaks on eelkõige peatselt saabuvad pühad — ülestõusmispühad.

Kuigi meie kõik ootame kannatamatult pühi, ei oma pühad tänapäeval ometi seda tähtsust rahva elus, mis meie esiisade päevil. Paremad ja lähedamad elutingimused vähendavad vahet argielu ja pühade vahel. Vanal hallil ajal raskes töös ja tegevuses rühkivaile esivanemaile olid pühad ja muud puhkepäevad otse heledateks päikesekiirteks, neid oodati ja nautiti erilise soojusega.

Sellest siis tulebki, et igasugused pühade kombed meie päevil hakkavad ununema või ongi vajunud unarusse ühes endiste aegade. Paljudel kombeil oli ka oma ebausuline tagapõhi, mis müüdugi ei leia enam ruumi tänapäevases kaines elu-õistmises.

Kõigi pühade ja tähtpäevade kohta leidub meie vanavara salvedes rikkalikke materjale rahvakombeist. Pole siinjuures huvitavata märkida, et just ülestõusmispühade tähistamiseks meie esivanemad on olnud tarvitusel kõige vähem igasuguseid kombeid ja ebausulisi toiminguid. Selles suhtes jõulud, jaanipäev, uus aasta ja palju teisigi tähtpäevi jõuavad kaugele ette.

Ühes on aga ülestõusmispühad teistest pühadest ees, nimelt nimetuste rohkuselt: ülestõusmispühad, lihavõtted, kevade-, kiige- ja munadepühad, kõik need nimetused on olnud ja on praegugi veel rahvasuus tarvitusel.

Vene ajal oli saabuvate pühade ametlikuks nimetuseks lihavõttepühad. Kuna kreeka- ja roomakatoliku usulisil nende pühadega lõpeb paast ja nad jälle võivad süüa liha, siis pole sellise nimetuse päritolu raske mõista. Munadepühade mõiste ja praegune munade koksamise komme on meile tulnud Kesk-Euroopast. Vanema põlve rahvas aga uskus, et esimesel ülestõusmispühal päike kiigub. Sellest ongi tulnud vastav nimetus ja komme neil pühadel kiikuda. Sellele kombele on tulnud uue kalendri tarvitusele võtmine suureks kahjaks, kuna seetõttu pühad nihkusid paari nädala võrra ettepoole. Praegused pühadeaegsed muutlikud ja porised ilmad pole kuigi soodsad mõnusaks kiikumiseks.

Praegu ametlikult tarvitusel olev nimetus — ülestõusmispühad — on tulnud meile ristiusuga, kuna need pühad tähistavad Kristuse hauast ülestõusmist.

Ristiusust ja selle pühadest on palju kandunud rahva kombeisse ja arvamusesse. Vanarahval oli kõigist nädalapäevist oma arvamus, kõige halvemaks päevaks aga peeti reede, sest suurel loodi Önnistegija risti. Reedel olevat Aadam

ja Eeva langenud pattu, reedel olevat sündinud Juudas, reedel olevat laulatatud vanapagan ja reedel ristivat ta oma lapsi.

Vanarahvas uskus, et ülestõusmispühad helistab sisse palmipuudepüha ehk urbadepüha. Juba hommikul vara toodi tuppa urbadega pajuoksi ja loodi nendega voodis lamavaid laisklejaid.

Pajuokstega löömise komme on tarvitusel paljude rahvaste juures, meil ta ulatub tagasi isegi paganausa aegadesse.

Suurreedega seoses oli vanarahval tarvitusel rida kombeid ja ebausulisi talitusi. Hommikul koiduajal toodi metsast puuksi, sellega pidi toodama kogu aastaks kaasa õnne. Neid oksa hoiti kuni ülestõusmispüha hommikuni ja keedeti siis nendega mune, mis pidi keetjale andma hea linu- nupesa leidmise õnne. Suurreedel korraldati ja suitsetati kalapüügiriistu, mis pidi andma kogu aastaks head kalasaaki. Jahimehed valmistasid suurel reedel vilesid lindude meelitamiseks, meremehed parandasid laevu, talumehed korraldasid hobuseriistu. Kõik need toimingud pidid vastaval alal kindlustama edu kogu aastaks.

Suurreedel ei tohtinud kopsida ega mingit müra teha, kuna see oleks häirnud surnuid, samuti see oleks võinud suvel kaela tuua ränka müristamist ja piksekahju. Juba päikesetõusu ajal kanti toast välja pühkmed, mis põletati, et hoida suvel eemale kärbeid ja sääski.

Ülestõusmispühal kiiguti, kuna usuti, et ka päike kiigub...

Pühade meeletus

Tüdrukud panid mune vette, et nad ise püsid alati noortena ja prisketena. Samuti otsiti armurohtu, et peigmees rutem tuleks. Ka võis suurel nõiudumise saada kaarnakivi omanikuks, mis muudab selle omaniku nähtamatuks ja täidab kõik soovid.

Õnnistegija ristilöömise ümber on tekkinud ka palju veresõnu, millel arvati olevat salapärase võime verejooksu sulgemiseks. Üks niisuguseid veresõnu on: „Issand Jumal, Sinu veri jooksis kõigi eest, nüüd ütle, et see veri jääb kinni Jumala Isa, Poja ja Pühavaimu nimel — aamen!“

Vanad eestlased pidasid õnnelikemaks ööks jaani- ja jõuluööd. Setumaal aga peetakse õnnelikemaks ööks ülestõusmispüha ööd. Usuti, et sellel ööl tehakse pärani taevaväravad ja sel ööl surijad lähevad otsekohe taevasse. Vanarahvas uskus, et kõik lapsed, kes on sündinud ülestõusmispühade ajal, saavad väga õnnelikeks, eriti need, kes on

Tüdrukud panid mune vette, et nad alati püsid alati noortena ja prisketena ...

sündinud ülestõusmispühade ööl või esimesel päeval.

Ristiuse mõjul pidas vanarahvas ka aprillikuud kõige õnnelumaks kuuks, sest selles kuus andis Juudas ära Jeesuse. Sellest ongi tulnud „aprillitegemise“ komme kuu algul ja lõpul. Rahvas seas levinud väikesed naljad ja sissevedamised 1. aprillil peavadki sümboliseerivalt meenutama Kristuse äraandmist.

Üks vanadest kommetest, mis ka tänapäeval paratamatult kuulub ülestõusmispühade juurde, on munade värvimine ja koksimine. Ka on munad pühade toiduks, nagu vorstid ja seapea jõuluks. Munad peavad olema värvitud. Tänapäeval on selleks olemas igasugused munavärvid ja -lakid. *Vanem rahvas aga eelistab nagu esivanemadki sibulakoorte ja vihalehtedega keedetud mune.* Need ei tungi munakoorest läbi, nagu moodsed värvilakid ja teevad munale niisugused toredad kirjad, milliste maalimiseks pole suuteline kangemgi futurist.

Olulisem kõige juures on olnud ja on munade kinkimine. Nii noored kui vanad käisid talust talu ja vahetasid mune. Suur patt põlnud see, kui küllatuli ei toonud kaasa muna, küll aga peeti eriti ihnsaks seda, kes küllatulnule ei pakkunud mune.

Tänapäevani püsivad kombeks on ka munade koksimine. Et saada hästi kõvade koortega mune, selleks söödeti enne pühi kanadele lupja. Harilikult oli nii, et kummal oli kõvem muna, see sai teise purukslöödud muna enesele.

Koksimisest tehti ka igasuguseid ennustusi ja järeldusi. Arvati, et tüdrukul, kellel kolm muna järgemööda katki löödi, pole sellel aastal mingeid väljavaateid tanu alla saamiseks.

Nagu kõigi teiste pühade, nii kuulus ka ülestõusmispühade juurde koduõlu. Ja kange pidi see olema, et „kuhu tilk kukkus, sinna sammal ei kasvanud“. Lahjast õllest ei peetud lugu, seda nimetati lihtsalt „n a i s t e l a g a k s“. Õllekannu ümber alles see õige pühade tuju tuli — sai vähemalt mõni kordki aastas rõõmus olla vahelduseks raskele mõisatööle ja teotegemisele.

Tänapäeval õllekann kipub jääma unarusse ja õllekeetmise kunst ununema, millele meie esivanemad olid suured meistrid. Nüüd õlle asemele hakkab siginema lauale üha rohkem „riigi valget“. Pits sedagi söögi alla aitab tõsta pühade tuju.

—n.

Kriminallist JUUSTAR

V. PANK

Murdvaras Nr. 1313

1931. aasta kevadel toimiti Rakveres võrdlemisi lühikese ajaga rida murdvargusi kauplusist kui ka kortereist. Need vargused on tähelepandavad selle poolest, et eesmärgi saavutamiseks oli toimija valinud juurdepääsuteed, mis vajasid erilise ohu juures head julgust ja osavust.

Peatänavas asuvasse rauakauplusesse pääsemiseks ronis varas naabri hoovist kaupluse aida katusele, laskus sealt kaupluse hoovi, sealt ronis kaupluse katusele, avas korstnapühkija luugi, laskus sealt pööningule ning pööningult tungis pakktoa kaudu kauplusesse. Sealt varastati kassast 30—40 krooni peenraha ja üks revolver, kuna muu kraam jäeti puutumata. Varastatud revolver leiti varsti kohaliku politseijaoskonna kojast mahavisatult. Toiminud varguse, läks varas tuldud teed tagasi. Seda tõendasid hoovi, pappkatusele ja pööningule mahajäetud saapajäljed, millede kotsadel olid omapärase mustriuga kummid.

Maavalitsuse esimehe korterisse pääsemiseks valis varas rõdu. Korter ja rõdu asus teisel majakorral. Kõrguse pidi kättesaadavaks tegema kohale toodud redel, kuid see ei küündinud rõduni. Küll ulatus redeli viimase pulga peal püsti seistes kätega kinni haarama rõdu äärest. Sellest jätkus, et ennast upitada rõdule ja sealt kaudu tungida majja. Rõduukse luku kohal purustati klaas ja tekkinud avause kaudu keerati uksele seespool oleva võtmega üks lahti. Kabinetis kangutati lahti kirjutuslaua sahtlid, kuigi läbi avatud kõrvalukse oli näha magamistoas puhkav pererahvas.

Linna viinapoodi tungiti valemõtmega tänavpoolse ukse kaudu. Kaupluses olev raudraha-kapp oli täis puuritud peeni auke ja lukumehhanism oli rikutud. Kuigi varguse avastamisel oli rahakapi üks kinni, polnud selge, kas varas ukse juba avanud või mitte. Kohale toodud mehaanikul oli ukse avamiseks teha vaid paar tühist liigutust. Nagu selgus, oli kapi sisu puutumata ja seal alles muuseas üle 3000 krooni raha. Varas oli kaupluses joonud veini, jättes ühele pudelile võrdlemisi selge näpujälje.

Ühte teise rauakauplusesse tungiti öösel hoovi poolt, purustades korteri aknaklaasi, enne seda aknaklaasi kingsepa kliistriga üle määrides klirina vältimiseks. Kortерist oli midagi, arvatavasti ainult raha otsitud ja selleks oli isegi ahjuuks avatud. Kortерist tungiti edasi kauplusesse, kust varastati kassast vahetusraha. Hoovis oli purustatud akna all juba varem tuntud kotsakummidega saapajälgi ja klaasitükkidel näpujälgi.

N. rohukauplusesse oli tungitud samuti hoovi poolt, milleks oli ronitud kohale toodud lühikese redeli abil teise korra akna juurde, mis purustati. Äris lõhuti metallkassa, milles leidus umbes 30 kr. peenraha. Aknaklaasil ja kassa põhjal leidus näpujälgi.

Sarnaseid vargusi toimiti lühikese aja kestel kymmekond. Ühte raamatukauplusesse valemõtmega tungides ja sealt jällegi ainult raha varastades, oli varas mitmesse kohta vajutanud templiga jäljendi, mis kujutas kolmnurka sõõris. Ühtlasi selgus, et kõik vargused toimiti kas öösel vastu laupäeva või pühapäeva.

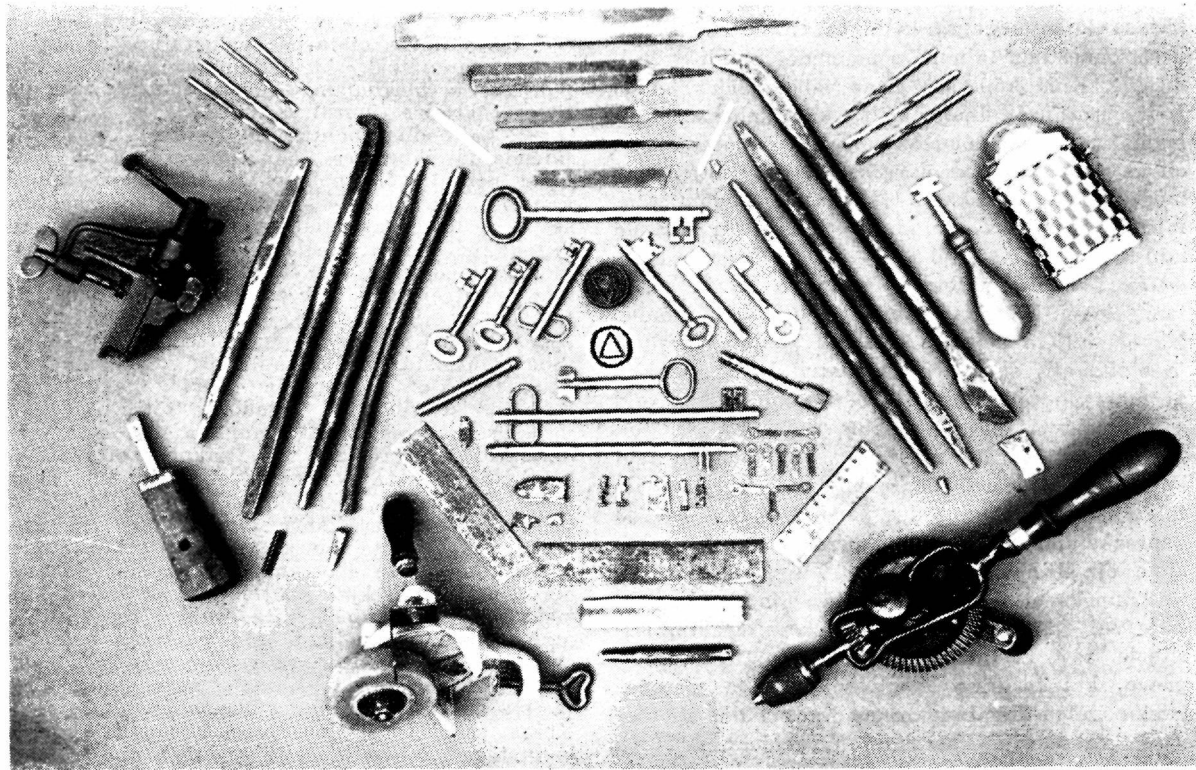
Kuigi toimija isiku kohta seega teada head andmed — näpujäljed ja kummikotsad, siiski ei läinud korda seda isikut niipea selgitada. Et muul teel varga isiku selgitamine ei annud tagajärgi, võeti linnas ette hulgaline näpujälgede võrdlemine eeskätt lukuseppadel, autojuhtidel, tiseritel, maalritel ja teistel sarnastel ametimeestel, kelledest võis arvata, et nad oma teenistuse asjus võisid vargusi sooritatud kohtadega tuttavad olla ja kes võisid osata enestele valmistada muuke ning murdriistu. Näpujälgede omanik ei selgunud. Vahepeal nähti öösel ühel aknal ronimas noormeest, kes kandis halli pintsakut ja musti pükse. Et päeval ei olnud näha sarnases riietuses isikut linnas liikumas, otsustati linnas öösiti võtta valve alla tähtsamad liiklemispunktid. Selle ülesande täitmiseks rakendati terve koosseis, asetades varjatud valvepostid kohtadesse, kust tavaliselt peaks otsitav läbi minema. Nii mõnelgi kummikotsadega ja halli pintsakuga noormehel võrreldi näpujälgi leitud jälgedega, kuid tagajärjeta. Kolmandal ööl selgus õige otsitav.

Valvepost pidas kinni kinost väljuva noormehe, kellel seljas hall pintsak ja mustad püksid ning saapakontsade all kummid. Ka see noormees pidi andma oma näpujäljed. Jõudnud vasaku käe teise sõrmeni, oli üllatus suur, sest jälje omanik oligi leitud. Tabatuks osutus 19-aastane Elmar L., kes seni oli karistamata. Ta elas koos oma lesestunud emaga, kes nädalalõpul oli teenistuses saunanaisena.

Nende kodus valitses eeskujulik kord. Korralikult sisustatud tuba ja puhtad voodi- ja lauakatted meenutasid, et tegemist on korralike inimestega. Ja ei võinudki noormehe ema teada, mis teeb noormees öösiti vastu laupäeva ja pühapäeva, millal ema teenistuse töttu viibib kodust väljas. Pojal oli riietekapis alumine sahtel tarvitada ja see oli lukustatud, kuna osa asju oli pööningule peidetud. Et tal ühtki külalist ei käinud, võis ta vaikselt kodus tööriistu valmistada. Kogu aja toimis L. sisse-murdmisi üksinda, võttes ainult raha, mida ta vajab leeriskäimise kuludeks. Omandanud väikese 4 klassi koolihariduse, harjutas ja täiendas L. ennast nii üldhariduse alal kui ka kehaliselt. Toa laes leidusid võimlemisrõngad, millel ta igal hommikul tegi harjutusi, samuti vahendid sõrmelihaste kõvendamiseks. Väikeses raamatukogus leidusid mitmesugused teaduslikud raamatud, muuseas ka tüse raamat „Tervis ja jõud“.

Kuritegudega tegi L. algust juba aasta varem, purustades majandusühingu akna, kust sisse pääseses kavatses lahti murda raud-rahakappi. Olles varustatud liiga primitiivsete abinõudega, ei õnnestunud see ja noormees asus täiendama tööriistu. Nende valmimisel järgnes rida õnnestunud kaupluste-vargusi. Vahepeal aga oleks noormehele suurem õnn vastu naeratanud. Viinakaupluse rahakappi puurides said talle saatuslikuks poes leiduvad veinid. Kuigi täiskarsklane, otsustas ta maitseada veine. Et ta viinapoes viibis öösel kella pool 2 kuni pühapäeva hommikuni kella veerand 10, siis tekkis janu, kuna kogu aeg tuli rahakappi lõhkudes teha rasket tööd. Veinidest jäi ta joojaks ja kapilõhkumist pooleli jättes tuli leppida ainult kassast saadud vahetusrahaga. Üle 3000 krooni jäi rahakappi.

Riietatud korralikku halli pintsakusse, krae kaelas ja juuksed püsti kammitud — nii istudes ülekuulamiselt jutustas ta vaikselt ja kinniselt oma kuritegusid. Laual tema ees lamas hulk keerulisi riistu. Vaskvõtmed, millel augud sees, samas ka võtmekeeled sisseasetamiseks, viilid, raudorad ja kangikesed, meislid, smirgelkäi, trellpuur, kruustangid jne. Leidus võtmeid mitmesuguste linnas asuvate äride ja erakorterite ustele. Kolmes raudlatis on näha augud ja valmisjoonistatud muukide kujutised, mis järjekorras olid väljalõikamisel. Tasku-

Elmar L. juures leitud esemete kogu

Kriminaalkohtupidamise seadustiku muudatusist

Teise istungjärgu lõppedes detsembrikuus 1. a. Riigivolikogu võttis vastu Kriminaalkohtupidamise seadustiku muutmise ja täiendamise seaduse, mis Vabariigi Presidendi poolt on välja kuulutatud Riigi Teatajas 29. detsembrist 1938. a. nr. 106 ja mis jõustus 8. jaanuaril s. a.

Eeltähendatud seadusega on toodud KKS normistikku korrektiive, mis senine KKS alusel toimunud nelja-aastane kriminaaljälitamise praksis on tunnustanud vajalikuks, ja ühtlasi ka süvendatud administratiivvõimude ülesandeid õigusemõistmise alal.

KKS muutmise ja täiendamise seadusega on muudetud KKS § 5, 7, 27, 33, 52, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 69, 72, 75, 108, 171, 217, 295, 296, 309, 322, 344, 373, 422, 538, 556, 597,

latern pimedate kohtade valgustamiseks ja puust valmistatud revolver olid ainsad, mida võib arvata järeleaimatuks suurmeistreile, kes pealesattumisel ka tapmisest ei põrka kõrvale. Ei puudunud ka salapärasuse tunnusmärk ja röövliromantika tagaajamine. Linoleumist väljalõigatud kolmnurk sõõris peab murdmiskohale mahajäetuna tõendama, et tegemist on salapärase kolmnurgaga, kelle tabamine võiks vahest õnnestuda ainult romaanide Sherlok Holmes'ile. Kuid kõik see aitas vähe. Kodus leidis L.-il brošüüre ühelt äriilt, kus tehakse reklaami sulatusabinõudele. Nende muresemine oli L. suurimaks eesmärgiks, et siis tühjendada mõne panga rahakapp. Suurema summa saamisest oleks ta jätnud murdmised ja elanud muretult.

Peab mainima, et L. varguste seeria selgitamisel oli kriminaalpolitseil suur annus õnne. Nimelt hiljem selgus, et aknal ronimas nähtud ja otsitavaks suurvargaks peetud halli pintsaku ja mustade pükstega noormees polnud L., vaid nende riietus oli juhuslikult sarnane. Ka oli L. ühed omapärase mustriga saapakummid läbi kannud, kuid uued kotsakummid olid saabas-tele just samasugused pandud. Riietuse ja kotsakummide vahetuse korral oleks L. tabamine olnud hoopis raskem.

Lõppeks ei tahaks ebausklik olla, kuid siiski L.-le sai saatuslikuks 13. kuupäev teel 13. kuriteole, sest L. tabamine oli ööl vastu 13. kuupäeva, kui ta kinos aega viites ilma pimene- mist oodates kavatses minna linna külje all olevasse vallamajja kassakappi „revideerima“. Ka pildistamisel pandi L.-ile rinda huvitav järjekorra number — 1313.

746, 861, 890, 956, 959, 960 ja 962 ning täiendatud § 980¹. Jättes kõrvale tervikliku ülevaate kogu eelmainitud seadusega antud muudatusist, mis viiks väga pikale, vaatleme alljärgnevais ridades muudatusi, mis puudutavad politsei toimet süütegude juurdlemisel ja administratiivkorras karistamist.

Nagu muudetud paragrahvide loendist nähtub, on juurdlust määritlevaist paragrahvidest muudetud § 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 69 ja 72. Neist politsei tegevusse süütegude juurdlemisel toovad olulisi muudatusi § 60, 62 ja 63, kuna nende muutmiselega on muudetud politsei juurdluse toimetamise korda ning politsei poolt süüaluse vastu tõkkeabinõude — vahistamise tarvitusele võtmise aluseid ja korda.

§ 60 uues redaktsioonis ei ole öieti tegemist paragrahvi muutmiselega, vaid selle täiendamisega teise lõikega. Paragrahvi endine redaktsioon on jäänud uue redaktsiooni esimeses lõikes muutmatult püsima, kuna uuena on juurde tulnud teine lõige, mis on järgmine: „Raske kuriteo või kuriteo kordasaatmises kahtlustatavat on politsei õigustatud juurdlusele ülekuulamiseks kaasa kutsuma ja keeldumise korral sunniviisil ülekuulamiseks kohale toimetama. Kaasakutsutud või sunniviisil ülekuulamisele toimetatud kahtlustatava ülekuulamine peab järgnema kohe. Pärast ülekuulamise lõpetamist vabastatakse ülekuulatav viivitamata, kui teda ei ole tõkestamise otstarbel vahistatud. Kahtlustatava sunniviisil ülekuulamisele toimetamise põhjuste ja ülekuulamise kestuse kohta teeb politsei märkuse juurdlusse.“

Eltoodust nähtub, et politsei õigusi on laiendatud juurdluse toimetamisel. § 60 teise lõike põhjal võib politsei isiku, kellele langeb kahtlus raske kuriteo või kuriteo kordasaatmises, kutsuda kaasa tema ülekuulamise toimetamiseks või sellest keeldumise korral sunniviisil ülekuulamiseks kohale toimetada. Selle õiguse andmist politseile on põhjendanud süütegude jälitamise tegelik olukord. Juurdluse toimetamisel politseil pahatihti puudus võimalus toimetada kahtlustatava ülekuulamist tema elu- või asukohas kas puhttehniliste või ülekuulamise toimetamist segavate asjaolude tõttu, või oli vajadus kahtlustatavat tunnistajale ette näidata või jälle temale teisi isikuid või asitõendeid ette näidata või seada teda suu-suu vastu teiste isikutega, milliseid toiminguid ei olnud võimalik teostada kahtlustatava elu- või asukohas. Kaasakutsutamiseks või sellest keeldumise korral sundimise teostamiseks puudus politseil õigus. Ta võis küll kahtlustatavat kaasa kutsuda, kes võis kutsut täita, kuid jätta ka täitmata, teades, et politseil ei ole õigust teda kui tunnistajat sundida kaasa minema. Viimasel juhtumil politsei jäi lihtsalt narri seisundisse ja oli takistatud oma ülesannete täitmisel. Kõige selle tõttu juurdluse kiirus ja edukus kannatas. Politseile eeltähendatud õiguse andmisega on antud talle võimalused tõhusamaks töötamiseks kuritegevuse vastu võitlemisel.

Omavalitsussekretäride kursus 16. jaan. — 31. märtsini 1939

I r i d a 1. Matisoo, Olga — Vastseliina v/val. abisekretäri k. t. 2. Vammus, Helmi — Lümanda v/val. van. kants. am. 3. Teder, Teofil — Omavalitsuste inspektor. 4. Mets, Eduard — Politseikooli direktor. 5. Tuulse, August — Siseministri abi. 6. Dolf, Evald — Omavalitsuste Talituse direktor. 7. Heiste, Kaarel — Omavalitsuste inspektor. 8. Aamisepp, Erich — Omavalitsuste vanemrevident. 9. Polli, Hilja — Narva l/val. ametnik. *II r i d a* 1. Sillart, Rudolf — Pärnu maaval. sekret. k. t. 2. Küver, Heino, — Peetri v/val. van. kantsel. am. 3. Paap, Jaak — Järva Maaval. van. kants. am. 4. Jürgen, Arnold — Vastsemõisa v/val. kantsel. am. 5. Tüüvel, Jaan — Haaslava v/val. kantsel. am. 6. Juhanson, Theodor — Tartu l/val. sekr. abi k. t. 7. Laanpere, Valter — Tartu Stat. büroo vanem statistik. 8. Reino, August — Tartu Maaval. põllumajand. osak. asjaajaja. 9. Lätt, Märt — Põltsamaa linnasekret. k. t. 10. Noor, Jüri — Siseministeeriumi assistent. 11. Tüüväli, Julius — Politseikooli komissar. 12. Kivimaa, Erik — Saue v/val. kants. am. 13. Tali, Eduard — Taevere v/val. kants. van.-maksunõudja. *III r i d a* 1. Kesa, Peeter — Abja v/val. kantsel. am. 2. Kabel, Karl — Jõgeva v/val. van. kants.am. 3. Tints, Elmar — Hummuli v/val. kants. am. 4. Haas, Herbert — Rakvere v/val. praktikant. 5. Raudsepp, Johannes — Viru-Järva Prefekt. sekret. 6. Mürk, Ants — Keila v/val. kantsel. am. 7. Pehka, Heinrich — III ja linnaümbruse jsk. pol.-komissar Tallinnas. 8. Pajupuu, Endel — Jõelehtme v/val. kants. am. 9. Remma, Peep — Tapa l/val. raamatupidaja. 10. Palloson, Elmar — Kioma v/val. maksunõudja. 11. Siimsaare, Elmar — Lasva v/val. praktikant. 12. Piirisild, Evald — Petseri l/val. perekonnaseisuametnik. 13. Pärna, Arnold — Asuküla v/val. van. kants. am. 14. Sahumäe, Aavo — Sõmeru v/val. kants. am. *IV r i d a* 1. Eiso, Arved — Kaarepere v/val. van. kants. am. 2. Kõivumägi, Julius — Valga Maaval. Hariduse osak. asjaajaja. 3. Mullaveer, Alfred — Tallinna l/val. asjaajaja. 4. Kasela, Albert — Passlepa v/val. van. kants. am. 5. Leik, Karl — Siseministeeriumi assistent. 6. Püss, Karl — Varangu v/val. praktikant. 7. Kink, Herbert — Tallinna l/val. Tervishoiu osak. asjaajaja. 8. Johari, Toivo — Rakvere l/val. Ehituse osak. asjaajaja. 9. Marras, Johan — Järva Maaval. Ehitus-Teede osak. asjaajaja. 10. Kulgma, Bruno — Viljandi v/val. prakt. 11. Rull, Aleksander — Pärnu l/val. perekonnaseisuam. 12. Ahven, Ago — Torma v/val. van. kants. am. 13. Vaigur, Aksel — Haapsalu l/val. sekret. k. t. 14. Kõiv, Valter — Võru l/val. arveametnik.

Missuguseil tingimusil ja kuidas § 60 teist lõiget juurdluse toimetamisel tuleb rakendada, selle kohta on üksikasjalised juhised annud Kohtukoja prokurör oma juhtnõoris 12. jaanuarist s. a. nr. 82, mis politseiasutusile on ringkirjaliselt teatavaks tehtud.

§ 62 ja 63 eeskirjad, milleles on ette nähtud politsei poolt süüaluse vastu tõkkeabinõu tarvitusele võtmise alused ja kord, oma endisel

kujul olid rajatud eelmise Põhiseaduse § 8, mille järgi ei võidud kedagi, välja arvatud kuriteolt tabamisel, vangistada või isiklikus vabaduses kitsendada muidu kui kohtuvõimude otsusel, kusjuures see otsus pidi põhjendatuna olema kuulutatud vangistatule mitte hiljem kui kolm päeva pärast vangistamist. Vastavalt sellele politsei võis endise KKS § 62 põhjal tõkestamise otstarbel vahistada ainult süüteo

tabatud süüdlase. Vahistamisest tuli viivitamata vastavalt asja alluvusele teatada kohtu-uurijale ja prokuratuuri esindajale või jaoskonnakohtunikule ja vahistatu ühes juurdlusega hiljemalt 48 tunni jooksul, arvates vahistamise momendist, üle anda kohtuvõimude korraldusse. Süüteo mittetabatud süüalust võis politsei endise KKS § 63 põhjal tõkestamise otstarbel vahistada ainult kohtuvõimude (kohtu-uurija või jaoskonnakohtuniku) loal. Säärase loa põhjal politsei oli kohustatud vahistatu ühes juurdlusega üle andma alluvuse poolest vastavale kohtuvõimule hiljemalt 24 tunni kestel, arvates vahistamise momendist. Äärmisil juhtumeil võis politsei, kui ta juhuslikult ühel ajal avastas ning tabas säärase süüaluse raskest kuriteos või kuriteos, kelle isikut ei olnud võimalik varem kindlaks teha ja seetõttu vahistamisloa kohtuvõimudelt nõutada ja kelle kohta oli andmeid, et ta kohtuvõimude eest kõrvale hoidus, enesega kaasa kutsuda ja keeldumise korral sunniviisil kohtuvõimude juurde või lähemasse telefoni- või telegraafiasukohta toimetada selleks, et viivitamata nõutada vastav vahistamisloa.

Kehtiv Põhiseadus tõi isikupuutumatusse põhimõtte korraldusse muudatuse. Praeguse Põhiseaduse § 10 järgi ei või kedagi vahistada ega isiklikus vabaduses kitsendada midu kui seaduses ettenähtud juhtumeil ja korras. Vahi all ei või kedagi pidada üle 72 tunni ilma kohtuvõimude sellekohase korralduseta. Vastav kohtuvõimude korraldus peab vahistatule avaldatama 24 tunni kestel. Vastavalt sellele on muudetud ka KKS § 62 ja 63 eeskirjad. § 62 uue redaktsiooni järgi on politseil juurdluse toimetamisel õigus raskest kuriteos või kuriteos kahtlustatavat tõkestamise otstarbel eelnurimiseeskirjade järgi vahistada järgmisil juhtumel: 1) kui kahtlustatav on tabatud süüteo, 2) kui süüteo pealtnägija on kahtlustatavas süütegija ära tunnud, 3) kui kahtlustatav on ilmunud süütunnistusele või on annud süütunnistust sisaldava seletuse, 4) kui kahtlustatava juures või tema elu- või töökohas on leitud ilmseid süüteo jälgi, 5) kui süüteo kordasaatmise abinõud või süüteo kordasaatmist tõendavad muud esemed kuuluvad kahtlustatavale või kui need on leitud tema juures, 6) kui kahtlustatav pärast süüteo kordasaatmist on teinud katsed põgeneda või on põgenenud oma elukohast ja 7) kui kahtlustataval puudub kindel elukoht. Politsei on kohustatud vahistatu ühes juurdlusega hiljemalt 72 tunni kestel, arvates vahistamise momendist, üle andma alluvuse järgi vastavale kohtuvõimule (kohtu-uurijale või jaoskonnakohtunikule), kui prokuratuuri esindaja ei ole vahepeal juurdlust ühes vahistatuga oma korraldusse nõudnud (viimasel juhtumil prokuratuuri esindaja peab vahistatu sellesama tähtaja kestel kas vabastama või ühes juurdlusega alluvuse järgi üle andma kohtu-uurijale või jaoskonnakohtunikule). Igast vahistamisest on politsei kohustatud viivitamata, kuid hiljemalt 24 tunni jooksul, esitama kirjaliku teate prokuratuuri esindajale.

Vahistamise tarvitusele võtmise ja sellega ühenduses olevate kohustuste täitmise kohta on antud juhised eeltähtendatud Kohtukoja prokuröri juhtnõoris.

§ 63 uue eeskirjaga korraldatakse vahistatu vabastamist juurdluse staadiumis. Selle järgi võivad kuni politsei poolt vahistatu üleandmiseni ühes juurdlusega kohtuvõimudele vahistatu

vahi alt vabastamiseks korraldust teha juurdluse toimetaja, tema ülemus ja prokuratuuri esindaja. Prokuratuuri esindaja ettepanekul toimunud vahistamise puhul on vahi alt vabastamiseks tarvilik viimase ettepanek või nõusolek.

KKS § 62 ja 63 uute eeskirjadega on täielikult muudetud senine tõkkeabinõudena tarvitusele võtmise kord, mille järgi üldreeglina võis tõkkeabinõuna vahistamist tarvitusele võtta ainult kohtuvõim, kuna politsei poolt selle tarvitusele võtmine oli erand üldisest korrast. Politsei võis oma algatusel vahistamist ette võtta ainult süüaluse süüteo tabamisel, kuna nüüd ta võib seda teha peale selle veel kuuel eelpool tähtendatud juhtumil. Seega politsei õigus tarvitada tõkkeabinõuna vahistamist ei ole enam erand üldisest korrast, vaid üldise korra institutsioon. Vastavalt kehtiva Põhiseaduse § 10 eeskirjale on pikendatud ka vahistatu ja juurdluse üleandmise aega kohtuvõimudele 72 tunnile. Enne oli see süüteo tabatud süüaluse vahistamise puhul 48 tundi ja kohtuvõimude loal süüaluse vahistamise puhul 24 tundi, arvates vahistamisest. Pikem tähtaeg võimaldab politseil toimetada juurdlust täielikult ja põhjalikumalt.

Et eelkirjeldatud muudatused juurdluse toimetamise korras ja ulatuses võimaldavad politseile edukamat ülesannete täitmist süütegude jälitamisel kui endine kord, selles ei ole kahtlust.

KKS § 58, 59, 61, 64, 69 ja 72 uutes redaktsioonides sisaldavad vähemaid, puhttehnilisi menetlust täiendavaid ja täpsustavaid muudatusi, mistõttu nende juures lähemalt ei tarvituse peatuda.

Trükiteel kordasaadetud süütegude jälitamise korda määritlevaist paragrahvidest on muudetud § 890. Viimane oma endise redaktsiooni järgi võimaldas politseile juurdlusel süütegu sisaldavaid trükitooteid oma määrusega panna aresti alla kahel juhtumil: 1) kui trükitootes leidus Vabariigi Valitsuse keelu vastu Trükiseaduse § 14 *) tähtendatud teateid, 2) kui trükitoote sisu sisaldas säärast süüteo tunnuseid, mille jälitamist võis algatada süüteost kannatanu kaebuseta. Kuna läinud aastal vana Trükiseadus kaotas kehtivuse ja uue Trükiseaduse (RT 1938, 42) § 14 eeskirjal pole midagi ühist vana Trükiseaduse § 14 eeskirjaga, siis § 890 eeskiri ei olnud enam kokkukõlas tegeliku olukorraga, mistõttu muudatus oli vajalik. § 890 uue redaktsiooni järgi võib politsei juurdlusel süütegu sisaldava trükitoote oma määrusega panna aresti alla, kui trükitoode sisaldab säärast süüteo tunnuseid, mille jälitamist võib algatada süüteost kannatanu või tema ülemuse kaebuseta. Seega uues redaktsioonis politsei õigus trükitoodete eelarestimise kohta hõlmab kõik need juhtumid, kui trükitoote sisu leidub säärast süüteo tunnuseid, mille jälitamist algatamiseks ei ole nõutav süüteost kannatanu või tema ülemuse kaebus. Paragrahvi teine lõige, mille järgi kohustatakse jälitavaid võime

*) Vana Trükiseaduse (RT 1923, 43) § 14 alusel võis Vabariigi Valitsus sise- ja sõjamineistrite ettepanekul teatavaks ajaks ära keelata teadete avaldamist perioodilistes trükitoodetes kõigi sõjaväe jõudude ja nende liikumise ning riigikaitse abinõude kui ka mobilisatsiooni kohta.

igal juhtumil koguma käibele lastud ja süütegu sisaldava trükitoote eksemplaride arvu kohta andmeid, olgugi et süütegu on jälitav erasüüdistuskorras, on jäänud endiselt kehtima.

Olles vaadanud olulisemaid muudatusi politsei toimingus süütegude juurdlemisel, läheme edasi § 959, 960 ja 962 vaatlemisele, mis uutes redaktsioonides toovad mõnesuguseid muudatusi administratiivkorras karistamisele kuuluvate süütegude, administratiivkorras karistust määravate ametiisikute ja nende õiguste ning karistustsümptomite kohta.

§ 959 uue redaktsiooni järgi võidakse KKS ettenähtud administratiivkorras võtta vastutusele ja karistada süüdlasi KrS § 230, 258, 260, 261, 376 ja 382¹ ettenähtud süütegudes, samuti puhtuse ja tervishoiu, avalikkude kohtade, parkide, aedade ja puiestikkude korrashoiu ning liiklemisvahendite ja liiklemise kohta käivate sündmääruste rikkumises. Paragrahvi uus redaktsioon erineb endisest õige vähe. Uuduseks on süütegude loendi täiendamine KrS § 382¹ (mille tekst on avaldatud RT 1936, 78) ja liiklemise kohta käivate sündmääruste rikkumisega (enne oli ainult liiklemisvahendite kohta käivate sündmääruste rikkumine).

§ 960 ettenähtud ametiisikute loetelu, kes võisid administratiivkorras karistada, on uues redaktsioonis laiem kui endises. Uue redaktsiooni järgi kuulub administratiivkorras karistamise õigus § 959 loetletud süütegude eest politseikomissarile, kelle jaoskonnas süütegu on korda saadetud. Peale politseikomissari on õigustatud administratiivkorras karistama KrS § 230 ja 382¹ ettenähtud süütegude ja liiklemisvahendite ning liiklemise kohta käivate sündmääruste rikkumiste asjus Teedeministri Maanteede Talituse vanem-inspektor, vanem-liiklusinspektor, liiklusinspektor, maanteede inspektorid, liiklusjärelvalve-ametnikud, omavalitsuste teede- ja liiklusala insenerid ning liiklusinspektorid, teemeistrid, konstaablid, kordnikud ja Vabariigi Valitsuse poolt selleks määratud ametiisikud ning avalike kohtade, parkide, aedade ja puiestike kohta antud sündmääruste rikkumise asjus selle koha, pargi, aia või puiestiku järelvaatajad, kus süütegu on korda saadetud. Loetletud isikuist teemeistritel, konstaablil, kordnikel ja Vabariigi Valitsuse poolt selleks määratud ametiisikul on administratiivkorras karistamise õigus ainult neis asjus, mis on määratud Siseministri poolt kokkuleppel Teedeministriga.

Nagu toodud loetelust nähtub, on karistamiseks õigustatud ametiisikute arv, võrreldes endisega, märksa suurenenud. Osalt on see tingitud ametkonna koosseisude muudatusist ja osalt taotlusest süvendada liiklemisala eeskirjade rikkumise vastu võitlemist.

Senised karistustsümptomid on samuti muudetud. § 962 uue redaktsiooni järgi politseikomissarid ja Maanteede Talituse vanem-inspektor, vanem-liiklusinspektor, liiklusinspektor, maanteede inspektorid, liiklusjärelvalve-ametnikud ning omavalitsuste teede- ja liiklusala insenerid ja liiklusinspektorid võivad karistada süüdlasi rahatrahviga seaduses ettenähtud rahatrahvide määrade piires, liiklemisvahendite juhte liiklemisvahendite liiklemise kohta antud sündmääruste rikkumise eest, peale selle veel sõidu- või juhtimisloa äravõtmisega kuni kahe nädalani (varem politseikomissarid ja Maanteede Talituse liiklemise inspektor võisid süüdlasi karistada rahatrahviga kuni 30 kroonini, sõidu- ja veoriistade juhte sõidukite ja veoriistade liikumise kohta antud sündmääruste rikkumise eest peale selle veel sõiduõiguse äravõtmisega kuni 7 päevani, kuna maanteede inspektorid ning omavalitsuste teede-insenerid ja teemeistrid võisid karistada süüdlasi rahatrahviga kuni 5 kroonini). Teemeistrid ja konstaablid ning Vabariigi Valitsuse poolt selleks määratud ametiisikud võivad karistada süüdlasi rahatrahviga kuni 10 kroonini ja kordnikud ühekroonise rahatrahviga. Endiselt ühekroonise rahatrahviga võivad karistada avalike kohtade, parkide, aedade ja puiestikkude järelvaatajad avalike kohtade, parkide, aedade ja puiestikkude kohta antud sündmääruste rikkumisi.

Trahvimäärade suurendamine on tingitud asjaolust, et senised trahvimäärad, mis olid väikesed, ei annud liiklemiseeskirjade rohke rikkumise vähendamiseks tulemusi.

Karistamiseks õigustatud administratiivvõimudel varem puudus eeskiri, kuidas toimida juhtumel, kui asjas puuduvad süüteo tunnused või kui süüdlane on jäänud avastamata või kui on olemas kriminaaljälitamise alustamise või jätkamise seaduslikud takistused. See puudus on nüüd kõrvaldatud KKS täiendamisega § 980¹. Selles on ette nähtud, et juurdlused neis asjus, milles administratiivvõimud on õigustatud süüdlasile karistusi määrama administratiivkorras, kuid eeltähendatud asjaoludel ei saa määrata, saadetakse alluvuse järgi vastavale jaoskonnakohtunikule toimimiseks üldises korras.

Politseiametnike Kogude tegevusest

Tartu Politseiametnike Kogu korraline üldkoosolek peeti oma kasiino ruumes. Koosolekut juhatas Kogu esimees prefekt V. Roovere. Protokollijaks määrati koosoleku juhataja poolt prefekti sekretär E. Uduste.

1938. aasta tegevuse, eelarve täitmise, kassa- ja varaaruanded võeti vastu ühelhäälel.

Tegevuse aruandest selgus, et Kogul oli möödunud aastal 255 tegevliiget ja 16 toetajat liiget (täie koosseisu juures). Peeti üks üldkoosolek ja kümme juhatause koosolekut. Tegevus oli väga mitmekülgne. 19. märtsil 1938

„Vanemuises“ korraldatud perekonnaõhtust ja loteriist saadi puhast ülejääki kr. 1844, 20. ja 21. novembril korraldatud politsei XX aastapäeva pidustuste tulud ja kulud olid tasakaalus kr. 2966,71. Tegevliikmed maksid kulude katteks 10% ühe kuu põhipalgast, kokku kr. 2304,32. Juubelipäevaks anti välja oma album, millest saadi puhastulu kr. 639,55.

Aasta kestel korraldati kasiinos 43 klubiõhtut, 11 referaati, jaaniõhtu, jõulupuuõhtud, uueaasta vastuvõtt ja rida muid koosviibimisi. Korraldati maleturniir, eesti keele kursus, bridži-

kursus, naisametnikele ja meesametnike abikaasadele käsitöö- ja toiduvalmistamise kursus. Suvel korraldati omnibusel huvireis Lõuna-Eestisse marssruudil: Tartu - Võru - Rõuge - S. Munamägi - Vastseliina - Petseri - V. Irboska - SNVL piir - Petseri - Värska - Räpina - Tartu. Aasta kestel muretseti Kogu raamatukogusse juurde 344 raamatut kr. 816,20 väärtuses, nii et 1. jaanuariks oli raamatukogus juba 1220 raamatut kr. 2715,95 koguväärtuses. Raamatuid loeti 2865 korral.

Orkester pidas 55 muusikaharjutust ja esines avalikult 19 korral. Orkestri koosseisus on 23 liiget. Meeskoor pidas 45 lauluharjutust ja esines avalikult 5 korral. Meeskoori koosseisus on 27 lauljat.

Laskealal korraldati võistlusi sõjapüssidest ja püstoleist ning üksuste vahelisi sõprusvõistlusi. Samuti peeti treening-laskevõistlusi suusameeskonnale ja väikekal.-püssist laskureile. Jahinduse alal korraldati ühine pardijaht Peipsi järvel.

Spordialal korraldati üksuste vahelised võrkpalli-võistlused, 5 km. murdmaajooksu võistlused, teenistuse iseloomuga 6-e ja 3-e võistlused ja tennisevõistlused oma väljakul. Samuti korraldati ka tennise mängu, ujumis- ning vetelpäästmise kursusi, kasutati sügise- ja talvekuudel võimald 5 tundi nädalas võimlemiseks ja pallimänguks ning suvel spordiväljakuid harjutusiks ja võistlusiks.

Kassa saldo oli 1. jaan. 1938 kr. 432,16, aasta kestel laekus kr. 4324,16, kokku kr. 4756,32. Aasta kestel oli korralisi kulusid kr. 3101,17 ja kassa saldo 1. jaanuariks 1939 kr. 1655,15. Aasta kestel soetati Kogule juurde uusi varasid kr. 2588,10 väärtuses, kustutati kr. 108,76 väärtuses, millega Kogu varaline seis tõusis 1. jaanuariks s. a. kr. 14124,78.

Edasi võttis üldkoosolek vastu 1939. a. eelarve tuludega kr. 4255,15, kuludega kr. 3025 ja ülejäägiga kr. 1230,15. Kuludest on ette nähtud: Kogu üldkuludeks kr. 1480, Spordisektsioonile kr. 350, Muusika-Laulusektsioonile kr. 575, Laskekseksioonile kr. 300 ja Kultursektsioonile kr. 320.—

Ühtlasi kiideti heaks juhatuse poolt esitatud 1939. a. tegevuskava, milles senise tegevuse jätkamise kõrval on muide ette nähtud: kasiino juurde oömaja sisseseadmine 2—3 voodiga, kirjandusõhtute ja muude kultuuriliste ürituste korraldamine, perekonnaõhtu ja loterii „Vane-muises“ jne.

Toetajate liikmete liikmemaksuks määrati endiselt vabateenijaile ametnikele politseis kr. 1 aastas ja võõraile kr. 20 aastas.

Juhatuse poolt ümber töötatud ja Keskkogu normaalkodukordadele kohaldatud Kogu ja sektsioonide kodukorrad võeti vastu ühelhäälel.

Kogu esimeheks on prefekt V. R o o v e r e. Põhikirja järgi valimisi toimetades valiti abiesimeheks poliitilise politsei komissar A. O j a s o o n ja teisis juhatase liikmeiks: abiprefekt M. L a a s, prefekti sekretär E. U d u s t e, komissar K. T ü r k, pol. pol. abikomissar E. K a p s t a ja konstaabel K. R a n d m a.

Revisjonikomisjoni esimeheks valiti komissar A. J u h a n i ja liikmeiks abikomissarid E. S o o m e t ja K. L i i v r a n d.

Kogu esindajaks Keskkogu Nõukokku valiti kriminaalkomissar A. T i l l i s s o o.

—ste.

Narva Politseiametnike Kogu pidas oma üldkoosoleku, mida juhatas esimees prefekt H. K r u u s. Koosolekust võttis osa 76 tegevliiget.

Vastu võeti ühelhäälel 1938. a. kassaaruanne tasakaalus kr. 5705,05, mis lõppes kr. 841,05 ülejäägiga, ja Kogu tegevusaruanne.

Järgmisena võeti vastu ühelhäälel 1939. a. tegevuskava ja eelarve tasakaalus kr. 3692.—

Eelarves esinevad järgmised kulud: kultuurala korraldamiseks Kr. 1400.—, spordiala arendamiseks kr. 350.—, laskeala arendamiseks kr. 450.—, veespordiala arendamiseks kr. 150.—, ettenägemata kuludeks kr. 442.— ja kodu loomiseks kr. 900.—

Tegevuskavas on:

1) kultuur-alal: ekskursiooni, loteriide, kontsert-õhtu ja jõulupuu korraldamine ning kirjan-duse soetamine;

2) spordi arendamise alal: murdmaa võist-luste, ujumisvõistluste, teenistuseloomuga võistluste ja võrkpalli võistluste korraldamine; rakendusvõimlemise, kergejõustiku ja ujumisharjutuste korraldamine, suusatamisspordi arendamiseks harjutuste korraldamine jne.;

3) laskeala arendamise alal: laskevõistluste korraldamine, täpsuspüsside ja laskemoona mu-retsemine laskeharjutusiks jne.;

4) veespordi alal: purje- ja sõudespordi pro-pageerimine ja arendamine.

Kogu esimeheks on põhikirja järgi prefekt H. K r u u s. Abiesimeheks valiti kriminaalkomissar A. M ä g i s o, juhatusliikmeiks: pol. pol. abikomissar R. L e p i k, sekretär J. L a i u k s, abikomissar A. K o o k ja vanem-kordnik V. A h a s ning juhatusliikmete kandidaatideks: komissar V. P ü v i, van.-assistent A. P i i r i s i l d ja konstaabel E. R a u d s e p p.

Revisjonikomisjoni esimeheks valiti komissar M. M ä l l a ja liikmeiks: v. assistent V. E n r p a l u, v.-assistent G. B a c h m a n n, komissar P. K i r s s ja konstaabel H. M e r i k a n.

Kogu esindajaks Politseiametnike Keskkogu Nõukokku valiti kriminaalkomissar A. M ä g i s o.

Kogu toetajate liikmete liikmemaksuks 1939. a. määrati: politsei vabateenijate kohtadel teenivaile ametnikele kr. 2 ja politseiteenistuses mitteolevaile isikuile kr. 15.— aastas.

Viljandi Politseiametnike Kogu üldkoosolek peeti Politseihoones, kusjuures koosolekut juhatas prefekt J. V a r e s, protokollis sekretär J. K o o r i t s. Koosolekust võttis osa 37 tegevliiget.

Enne päevakorra juurde asumist mälestati surma läbi lahkunud Kogu liiget konst. Jaan P e h a p'it püstitõusmisega.

Võeti vastu ühelhäälel 1938. a. kassaaruanne tasakaalus kr. 2214,12, mis lõppes ülejäägiga kr. 995 suuruses, abiandmise kassa aruanne tasakaalus kr. 11016 ja tegevusaruanne.

Kogu toetajate liikmete liikmemaksuks 1939. a. määrati kr. 2.

Kogu juures teotseva abiandmise kassa fondi sissemaks määrati: liikmeile palgaastmes kuni konstaablini 1 kr., konstaablilt kuni komissarini 2 kr. ja komissaridele ja kõrgemale ametnikele 3 kr. kuus.

Abiandmise kassast antavate laenude prot-sendiks määrati 0,3% kuus.

Otsustati maksta preemiat 3% aastas Kogu liikmete poolt abiandmise kassasse sisse makstud

summadelt arvates teiselt ja järgmiselt täis 100 kr. iga 1. jaanuariks.

Võeti vastu ühelhäälel 1939. a. tegevuskava ja eelarve tasakaalus kr. 2154.

Eelarve kulude osa moodustavad summad: spordi arendamiseks kr. 565, laskeala arendamiseks kr. 604, kultuuriala arendamiseks kr. 565 ja mitmesugusteks kuludeks kr. 420.

Tegevuskavas on ette nähtud rida võistlusi: laskmises, suusatamises, murdmaajooksus, ujumises, kergejõustikus, rakendusvõimlemises ja võrkpallis; pealeselle on ette nähtud kalastamis-, jahi- ja sõudespordi harrastamine, lasketaseme tõstmiseks täpsusrelvade ja laskemoona muretsemine, ekskursioonide korraldamine nii sise- kui välismaale; kursuste, loengute ja aastapäeva peo korraldamine.

Edasi toimusid valimised põhikirja järgi. Kogu esimeheks on põhikirja järgi prefekt J. Vares. Abiesimees kriminaalkomissar T. V. Kaup ja juhatusliikmed: pol.-kom. A. Sarap, sekretär J. Koorits ja konst. A. Voltre ja juhatusliikmete kandidaadid van.-ass. J. Koik, konst. H. Jams ja allkonst. J. Nõmm valiti tagasi.

Revisjonikomisjoni esimeheks valiti pol. pol. van.-ass. M. Maavere (endine) ja liikmeiks van.-ass. J. Raudsepp, asjaajaja R. Oja (endised) ja pol.-kom. V. Melsas ning konst. H. Haljaste.

Kogu esindajaks Politseiametnike Keskkogusse valiti kriminaalkomissar T. V. Kaup.

Lõppeks võeti täitmisele Kogu sektiioonide normaalkodukorrad ja ühenduses sellega muudeti sektiioonide nimetused vastavalt normaalkodukorrale.

Kuressaare Politseiametnike Kogu üldkoosolekule oli rohkearvuliselt kogunenud liikmeid. Koosoleku avas esimees A. Kurg, määrates protokollijaks konstaabel A. Väli ja abiks sekretär F. O r b'i.

Kuulati ära Kogu 1938. a. tegevusaruanne ja revisjonikomisjoni revideerimisprotokoll. Sõnavõtjaid tegevuse aruande kohta oli rohkesti. Aruanne võeti vastu juhatuselt poolt koostatud kujul.

Aruandes näidatud tegevusest võiks märkida: Kogu ruumis—Kuressaare politseijaoskonna juures — seati sisse ööbimiskoht kahe voodiga, juhuslikult ööseks linna jäävaile maa-ametnikele; Vabariigi 20. aastapäeval korraldati politseihoone ilustamist rohelisega, kandes sellega tekkinud kulusid; politsei 20. aastapäeva pidulikuks tähistamiseks korraldati aastapäeval Kuressaare Eesti Seltsi ruumes koosviibimine, millest võttis osa ametnikke ja külalisi, kokku 106 inim.

Suvel Saaremaad ja Kuressaart külastanud Narva, Pärnu, Viljandi ja Võru Politseiametnike Kogude ekskursioonidele muretseti ühiskortereid ja Kogu liikmed juhtidena aitasid võimalust mööda kaasa kohalike nägemisväärsustega tutvumiseks.

Laskealal korraldati omavahelisi võistlusi ja treeninglaskmisi. Võistluste puhul Kogu pani välja individuaalauhindu.

Spordialal võeti osa teiste organisatsioonide poolt korraldatud võistlustest. Väärrib märkimist, et Kuressaare politseijaoskonna sportlaste poolt on võidetud 3 rändauhinda, mis olid välja pandud Keskkogu poolt Lääne-Saare prefektuuri piirkonna politseiüksuste vahelisile võistlusile 5 km murdmaajooksu, teenistusala 6-võistluse ja patrullsuusatamise aladel. Tubli esinemise eest avaldati võidukaile sportlasile üldkoosoleku poolt tänu.

A. Austa

R. Sibul

Meie juubilar

Kriminaalpolitsei assistent

AUGUST AUSTA 60-aastane

11. aprillil s. a. võib assistent August Austa tagasi vaadata oma kuuekümnenda-aastasele eluteele.

Assistent Austa on neid väheseid, kes kogu oma eluaja on võinud kodumaal mööda saata. Eriti on see kehtiv vene aja sõjaväeteenistuse kohta, sest Austa saatis ka selle aja Tartus mööda, teenides kohalikus korpuse staabis. Lõpetanud sõjaväeteenistuse, siirdus ta 1. jaan. 1906 politseiteenistusse. Sellegi aja saatis ta mööda kodumaa korralvalvurina, olles pikemat aega Sangastes urjadnikuks. Sellest ajast alates näeme meie Austat peaaegu pidevalt korralvalvurite ridades, mispärast võime teda nimetada isegi põliseks politseinikuks.

Vaadates tagasi oma 60-aastasele eluteele, võib Austa ühtlasi tagasi vaadata enam kui 33-aastasele politseiteenistusele, millest ta 20 aastat on võinud mööda saata kriminaalpolitseis.

Kaasametnikud soovivad oma põlisele kolleegile jõudu ja indu selle raske elukutse jätkamiseks.

R. SIBUL 15 a. politseiteenistuses

1. aprillil s. a. pühitses Tartu linna 1. politseijaoskonna vanem-kantseleiametnik Rosalie Sibul (sünd. Mets) 15-aastase politseiteenistuse juubelit.

R. Sibul sündis 8. mail 1903 Kavastu vallas Tartumaal, kooliõpetaja tütreana. Hariduse omandas ta Tartu Kommertsgümnaasiumis, missuguse kooli lõpetas 1923. a.

Politseiteenistusse astus R. Sibul 1. apr. 1924 Tartu Maakonna Politseivalitsuse kantseleiametnikuna. 1925—1926. a. teenis Järva Maakonna Politseivalitsuses ja Paide politseijaoskonnas. Alates 1926. a. teenib praegusel ametikohal Tartu linna 1. politseijaoskonnas. R. Sibul on abielus Haapsalu gümnaasiumi õpetaja Alfred Sibul'aga, missugusest abielust on nelja-aastane poeg Vello.

Teenistuses tuntakse teda tubli ja väsimatu ametnikuna. Tema poolt on koostatud ka Tartu Juht — aadressraamat politseile. Oma lahkuse, sõbralikkuse ja heatahtlikkusega on ta võitnud kaasametnike lugupidamise ja suurel arvul sõpru ka laiemas ringkonnas.

Parimaid õnnitlusi juubilarile tähtpäeval!

Majandusliku abistamise alal võimaldati liikmeile laenu majandusl. abistamiskassast ja muretseti ühistellimisel mitmesuguseid tarbeaineid. Järgmisena võeti vastu 1939. a. tegevuskava ja eelarve. Tegevuskavast olgu märgitud kavat-

Eri- ja välispolitsei käsipallis

Möödunud kuu suurimaks spordisündmuseks politseiperes olid 15. märtsil korraldatud käsi-pallivõistlused eripolitsei (pol. ja krim.-politsei) ja välispolitsei (Tall.-Harju prefektuur) meeskondade vahel. Need olid kolmandad võistlused. Esimesel kohtamisel eripolitsei võitis võrkpallis, kuna välispolitsei korvpallis. Möödunud aastal saavutas eripolitsei kahekordse võidu, võites nii võrk- kui korvpallis oma vastased. Võistlused peetakse üks kord aastas igal kevadel pärast politseiüksuste vaheliste esivõistluste lõppu. Käesoleva aasta kohtamise vastu valitses enne võistluste suur huvi ja pinevus, ning võistluste algades oli kaitseliidu võimlas rohkesti pealtvaatajaid.

Võrkpallis asusid meeskonnad väljale koosseisudes: eripolitsei: Altosaar (P.P.) - Mikson (P.P.) - Viiding (K.P.) - Rebane (K.P.) - Kaasik (P.P.) - Uibopuu (P.P.); välispolitsei: Matsalu (Prefektuur) - Tippo (Keila jsk.) - Liivik (Prefektuur) - Parbo (2. pol.-jsk.) - Aida (Ratsares.) - Sillandi (5. pol.-jsk.) Viiding tuli väljale haigena ja oli tõmmanud enesele mitu treeningdressi selga. Favoriidiks peeti üldiselt välispolitsei meeskonda, kuna mängijate valik on mitmekordselt suurem eripolitsei-st. Mängu algus töötas ka seda. Välispolitsei asus suurelt juhtima ja eripolitsei ei suutnud kuidagi vastupanu avaldada ja sai I game'il otse katastroofilise kaotuse 15:0! Näis, et asi võrkpallis on otsustatud. Üllatavalt II game'il satub eripolitsei meeskond alles hoogu, eriti hästi õnnestuvad servid ja surumised, ning game'i võidab eripolitsei sama kergelt kui välispolitsei

sus korraldada tulevail jõule jõulupuu ametnike perekondadele ühes teelauaga ja vastastikuste kingitustega. Teistel aladel tegevus jätkub seni-seil suundadel.

Valimisil ühelhäälel valiti tagasi senine abimees kriminaalkomissar A. Talvik ja senised juhatuse liikmed abikom. T. Saarepera, konst. P. Ojala ja asjaajaja A. Kirs.

Revisjonikomisjon otsustati suurendada 5-liikmeliseks. Revisjonikomisjoni esimeheks valiti ühelhäälel endine abimees assist. Osvald Arjut, liikmeiks: konstaablid P. Allik ja J. Aksalu, assistent M. Käi ja allkonstaabel J. Önnis.

Esindajaks Politseiametnike Keskkogu Nõukokku valiti krim.-komissar A. Talvik ja esindajaiks Saaremaa Spordiliitu abikom. T. Saarepera ja konstaabel A. Hänni.

Eesti Laskurliidu liikmeks astumine otsustati esialgu lahtiseks jätta ja tarbekorral see küsimus otsustada hiljem.

Ühelhäälel võeti vastu Keskkogu poolt koostatud ja kohalikele oludele kohaldatud Kogu laskur- ja spordiseksiooni kodukorrad.

Läbirääkimisil puudutati päevaküsimusi majand. abistamiskassa tegevuse alal ja võeti vastu rida sooviavaldusi laenude andmise kohta.

-rs.

Eripolitsei poolt jäävalt võidetud olü. „Esto“ rändauhind võrkpallis

1. game'i, tulemusega 15:4. Kolmandal otsustaval game'il läks mäng mõlemalt poolt hoogu ja võis näha päris heaklassilist mängu. Võisteldi iga punkti pärast ja tulemus tõusis visalt kord ühe või teise juhtimisel paari punktiga. Pealtvaatajad ergutasid meeskondi suure lärmiga, silmanähtavalt olid aga ülekaalus välispolitsei poolehoidjad. Mäng jõudis kriitilise seisuni 13:13, siis saavutas eripolitsei 2 tarvilikku võidupunkti, võites game'i 15:13, ühtlasi terve mängu 2:1. Olü. „Esto“ rändauhind läks kolmandat korda järjest ja jäävalt eripolitsei kätte. Mängust võiks iseloomustavalt öelda, et võitsid eripolitsei tugevamad närvid, mitte just mängu- paremus. Saada 1. game'il suur kaotus 0:15 ja veel kokku võtta ja võita mäng — see näitab suurt tahet ja tugevat närvi. Välispolitsei meeskond mängis 1. poolajal väga hästi, kuid hiljem muutus platsimäng nõrgaks, eriti söödud. Ka vastuhüpe oli nõrk ja Viidingu ja Altosaare tugevad surumised töid alati punkti. Pärast 10-minutilist puhkeaega asusid väljale samad korvpallimeeskonnad, et selgitada paremust. Eripolitsei algas koosseisus: Mikson (P.P.) - Altosaar (P.P.) - Rebane (K.P.) - Normet (P.P.) - Kaasik (P.P.); välispolitsei: Parbo (2. pol.-jsk.) - Matsalu (Pref.) - Sillandi (5. jsk.) - Sarnit (2. pol.-jsk.) - Tippo (Keila jsk.).

Võistlus algas suure raginaga ja mängu tempo viidi väga kiireks. Mängijaid kaeti suure täpsusega ja pealeviskeid polnud sugugi kerge sooritada. Pärast tasavägist algust saavutab eripolitsei esimese korvi Altosaare ühe-käeviskest. Välispolitsei aga viigistab Parbo läbi ja läheb isegi juhtima. Mäng on väga kinnine ja jõuline, rohkesti tehakse ka möödaviskeid mõlemalt poolt. Välispolitsei kombineerib kesk-

väljaladusalt, kuid korvi all jookseb ummikusse. Eripolitsei on nõrgem pealetungis, kuid kaitsemäng on tugev. Pärast seisu 8:8 saavutab eripolitsei veel 2 punkti ja võidab poolaja 10:8.

Teisel poolajal tuleb mängu Viiding Rebase asemele ja eripolitsei muudab ka taktikat, jättes Viidingu vastase korvi alla mängima. See toob ka edu. Viiding oma pikkuse ja jõulisusega on korvi all väga kardetav ja teda jälgivad vahel koguni 2 kaitset. Eripolitsei ülekaal teisel poolajal on selge, vahe rebeneb juba suureks ja mängu lõpul on seis 43:30 eripolitsei kasuks. Välispolitsei, saanud palli, püüdis arendada kiiret tempot, Altsaar aga dikteeris oma meeskonnale aeglast tempot ja pealetungi, mistõttu korviviskid tulid välja palju täpsemalt. Välispolitsei kaitse töötas nõrgalt ja ei liikunud palju üle keskjoone, mis tegi pealetungi nõrgaks. Edurivi aga töötas ladusalt ja kiirelt, kuid kaldus sageli ülekombineerimisele. Väljapaistvaid läbimurdeid tegi Parbo, teised mängisid ühtlaselt. Üldiselt mängis välispolitsei meeskond nõrgemini kui meistrivõistluste finaalist 2. pol. jsk. - pol. politsei vastu. Eripolitsei meeskond Altsaare juhtimisel mängis ühtlast mängu, eriti tugev oli meeskonna kaitsemäng. Pealetungi aeglane taktika teisel poolajal oli õieti valitud ja see tõi ka suure võidu. Selle võiduga emandas eripolitsei F-a. Markovitschilt väljapandud karika teiskordselt ja seda tuleb kaitseda veel üks kord. Võistlusi juhtisid kohtunikena hr. Pürge ja Pals täiesti laitmatult. Võistluste lõppedes andis komissar Saarepere eripolitseile üle võidetud auhinnad, lootusega, et need võistlustraditsioonid püsiksid eri- ja välispolitsei vahel.

ALT.—

VALISMAISEID UUDISEID

Inglismaa.

Möödunud aastal moodustati siseasjade riigisekretäri korraldusel erikomisjon ülesandega, kaaluda „vitsahirmu“ kaotamise küsimust. Seni võisid kohtud määrata kehalist karistust noortele alla 16 aasta kuni 25, täiskasvanuile kuni 50 hoopi. Kohtuotsus, millega määratud kehaline karistus, kuulub siseasjade riigisekretariaadi kinnitamisele. Kehalist karistust kasutatakse osalt pea-, osalt kõrvalkaristusena teatavate süüteo liikide juures. Naissoost isikuile ei määrata kehalist karistust.

Viimaste ametlike aruannete järgi ulatub viimase kümne aasta kestel kohtutelt määratud kehaliste karistuste arv 253-le, millest 235 on määratud röövimiste puhul. 1926/1935. aastail, millise aja kohta käivad andmed, võeti üldse vastutusele röövimise eest 656 isikut 1414 vastu ajavahemikul 1904/1913. Sellevastu on aga kohtutelt määratud ja jõustunud kehaliste karistuste

arv protsentuaalselt tõusnud 4,3% 1904/1913. aastail, 35,8% 1926/1935. aastail. 1926/1935. a. määratud kehalisist karistustist saadeti täide 129 „ühexasabalise kassiga“ (cat) ja 106 — kasevitste (birch). „Kassi“ hoopide arv kõikus 6 ja 20, vitste — 9 ja 30 vahel.

Suur enesetapjate protsent mõrtsukate hulgas. 1935. aastal 87 eeluurimise all seisnud kui ka süüdimõistetud mõrtsukaist terveni 41 lõpetasid oma elu enesetapmise teel. Ülejäänuid 21 tunnustati vastutusvõimetuiks ja ainult 8 kohta saadeti karistus täide.

Poola.

1. jaan. 1937. a. kehtiva määruse kohaselt Poola politseiametnikud võivad tarvitada tulirelva järgmisil juhtumel: 1. Kallaletungi puhul politseiametnikule või kodanikele, mis ähvardab elu, tervist või vabadust, 2. seadusliku käsu täitmisele sundimiseks, mis antud äärmise vajaduse või vahetult ähvardava ohu puhul, 3. kallaletungi tagasilöömiseks riigikaitsele või ühiskondlikult tähtsatele riigi- või eravaradele, 4. aktiivse vastuhaku puhul, mis takistab teenistusliku ülesande teostamist, 5. vangi või kardetava kurjategijana vahistatud isiku põgenemise puhul, 6. kardetava kurjategija tabamiseks, kui see hakkab vastu või varjub, 7. vahistatud isikute kaitseks. Relva ei või tarvitada, kui selle tagajärjel kõrvaliste isikute elu satuks vahetult ohtu. Enne relva tarvitamist võimalikult suuliselt hoiatada ja lasta hoiatuspauk; viimane võib aga otsese ohu puhul ära jääda.

Ungari.

Mustlaste kuritegevus. 1925/34. aastate kestel karistati kohtute poolt iga 100.000 üle 12 a. isiku kohta 6080 mustlast, kuna samal ajal tuli kogu riigi rahvastiku peale arvatult 669 süüdimõistetut 100.000 elaniku kohta. Edasi tuli 100.000 elaniku kohta tapmisel mustlasi 36,1 (kogu rahvastikku — 3,7), raskeis haavamisi — 517,0 (116,6), röövimisi — 95,7 (1,4), vargusi 3514,8 (206,6) süüalust.

Soovitame oma
rikkalikust valikust

elegantseid
daamide ja härrade

üliriideid

IJÄRGU VALMISRIIETE ARI
MODELL
HÄRJU 32 TEL 484-56

Viimased hooaja
uudised

Tellimiste vastuvõtt

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetuse 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. **Tellimishind:** aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—. Üksiknumber 30 snt. **Kuulutuste hinnad:** 1/4 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 3/4 lk. Kr. 15.—, 1/3 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—. Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

SALAMANDER

ESINDUSKAUPLUS
VABADUS VALJAKIO

Vene tän. nr. 1

Kvaliteet - jalanõud.

COGNAC

V.O.C.B.
V.S.O.P.

Asjatundjate poolt
eelistatud

Saadaval igal pool

Bisquit Dubouché & Co.

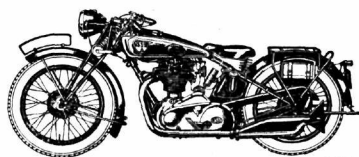

VIKERI TEHASED, Narva mnt. 15
Jaama tän. 8-a

TEL. 318-21 ja 320-01

õue majas, Tallinn.

Suurim ja moodsaim **mööblitööstus** Eestis. Valmistab: stiilset, rahvuspärast ja terastoru-mööblit. Puu-, metalli- ja nikerdamise töökojad. Eelarved tasuta.

N.S.U.

mootorrattad

*Kõige ostetavamad mootorrattad Eestis.
Hiiglamenu leidnud rahuldatud omanike kaasabil!*

Kõrgekvaliteedilised jalgrattad:

Husqvarna

N.S.U.

Adler

Phänomen

A.-S. TORMOLEN & Ko

TALLINN, RAEKOJA PL. 17.

NARVA, JOALA TÄN. 14.

Elukindlustuse kaudu on võimalik kindlustada ka Teie lapse tulevikku! Rääkige sellest meie esindajaga. Ta annab Teile kõik vajalikud teated.

KINDLUSTUSAKTSIASELTS
EESTI LLOYD

Suurim eestlaste kindlustusasutis.

Elukindlustusseis Kr. 8.000.000.—.

Peakontor: Tallinn, Pikk 11.

Esindused üle maa.

Auto-, traktoritarbed ja -osud

„METRO“

E. ja J. KÄRNER, A. LOGER.

Tallinn, V. Viru 6/8. Tel. 422-47.

- * KAKAO
- * ŠOKOLAAD
- * KOMPVEKID

*A/S
F. Brändmann*

Juhatus
Tallinnas, Pärnu mnt. nr. 10.
Telefon nr. 427-36.
Telegrammi aadr.: Põhjatuli.

PÕHJA KINDLUSTUS - AKTSIASELTS

toimetab

tule-, elu-, veo-, väärtuste-, murdvar-
guse-, klaasi-, jõusõidukite-, tsiviilvas-
tutuse- ja õnnetusjuhtude-kindlustusi.

Esindused igas linnas ja maakonnas.

Tarvitage

fototarbeid:
filme, plaate,
pabereid, kemikaale,
röntgenmaterjale.

EESTI AKTSIASELTS

C. SIEGEL

Asut. 1877. a. Telegr. - aadress: „HYDRAULIK”

Tallinn, Lai t. 27, oma keskjaam 426-07

*Kesküte, vesivarustus, kanalisatsioon, pumbad, jõu-
pumbad ja muud sanitaartarbed. Ladu ja töökojad.*

RAUALADU: Kopli tänav 5, kõnetraat 432-80

AUTOOSAKOND: Uus 2, kõnetr.: kontor 450-86
ladu 479-35

GRAAFIKA- JA OPTIKAOSAKOND: Lai 29,
kõnetraat 419-87

ESINDUSED:

Tartus, Ülikooli 34, kõnetraat 11-56

Pärnus, Vilmsi 15, kõnetraat 2-83

RESERVEERITUD

FOTO
eriteadlane

AUG. TANSERI

Fototarvete ladu ja laboratoorium

Tallinn, Vene tän. 7, telefon nr. 430-98.

BIRK'i

riidevärvimise töös-
tus, apretuur ja kee-
miline puhastus.

Omanik: Karl Dethloff.

Tallinn,

Maakri 23, telefon 307-07
Räekoja pl. 13, tel. 429-28

Moodsaim sisseseade. Parim töö.
Hinnad soodsad.

A-S. EESTISIID.
KETRAMIS- JA KUDUMISVABRIK

SEADISTATUD 1932. A.

Valmistab kõiksuguseid riideid ja lõngu.

VABRIKU LAOD:

Tallinn, Viru tän. 5, tel. 447-87
Tallinn, Viru tän. 14, tel. 443-97
Tallinn, Laadaplats 129
Tallinn, Bekkeri as. nr. 5
Tartu, Poe tän. 2, tel. 10-17
Narva, Peetri plats 1
Viljandi, Tartu tän. 1, tel. 30
Petseri, Turuplats 17, tel. 1-19
Tõrva, Tartu tän. 2
Rakvere, Tallinna tän. 25
Nõmme, Pärnu mnt. 90/92
Kuressaar, Lossi tän. 3, tel. 1-81
Pärnu, Laidoneri tän. 12, tel. 5-26

Eritellimiste vastuvõtmine. Restide müük.

Böning

asut. 1842a.

PAGARI-KONDIITRITÖÖSTUS ja ARI
MESIKOOGIVABRIK

OMANIK E. G. BÖNING

TARTU/EESTI

UUSTURG 15/23

TELEFON 17-04

IGALE MAITSELE VASTAVAIK KINKE

SOOVITAB F-MA

prov. **J. HIMMELHOCH**

TARTUS, VÖIDU TN. NR. 19, TEL. 13-39

Parfümeeria-, kristall-, keraamika- ja ehteäri

Rauda, terast ja ehitusmaterjali

soovitab

OSKAR PEDRAUDSE

TARTUS, Narva t. nr. 21. Tel. 7-66

Tartu Majaomanikkude Seltsi einelaud

TARTUS, ULIKOOLI TN. 8

TALLINNA ÜHISPANGA

Aktiva

äriseis 31. detsembril 1938.

Passiva

1. Kassa	Kr. 25.532.92	1. Osamaksud	Kr. 84.720.64
2. Hoiuarved	„ 58.724.02	2. Tagavarakapital	„ 15.313.43
3. Väärtpaberid	„ 11.022.63	3. Eritagavarakapital	„ 3.084.64
4. Diskonteeritud vekslid	„ 362.378.07	4. Amortisatsioonikapital	„ 6.225.62
5. Tähtajalised laenud	„ 5.760.—	5. Hoiusummad	„ 499.055.12
6. Konto-korrentlaenud	„ 161.510.99	6. Väljaantud garantiid	„ 44.390.—
7. Korrespondendid	„ 2.470.94	7. Tuleva aasta tulud	„ 4.633.25
8. Garantiide deebitorid	„ 44.390.—	8. Muud passivad	„ 13.873.60
9. Vallasvara	„ 9.019.22	9. 1938. a. puhaskasu	„ 10.339.21
10. Muud aktivad	„ 826.72		
	<u>681.635.51</u>		<u>681.635.51</u>

TALLINNA ÜHISPANK.

Firma CARL PEDRAUDSE

Omanik JULIUS MÖLLER

Tartus, Kaubahoov nr. 13. Telefon 7—76
Raud, raua- ja teraskaubad

RESTORAN

„Sinimandria“

TARTUS, TELEF. 127

PARIM KOHTAMISPAIK KÕIGILE

KULLASEPP JA KELLAARI

O. HERMANN

ASUT. 1815

Tartus, Aleksandri 2. Telefon 7-47

VALMISRÕIVASTE JA TELLIMISÄRI

AUGUST VALDSON

Tartus, Aleksandri tn. nr. 1, tel. 12-66

RESTORAN

„KULD LÕVI“

TARTU

NAHA- JA KALOSSIDELADU

F. Ch. Klompus

TARTUS

KAUBAHOOV 1.

L. GOLDBERG

TARTUS, VÕIDU T. 6

Moe- ja pudukaubad, triik- ja õõpesu,
plüüs- ja viltkaabud, hommickingad

Klaas Portselan Teras

A-s. D. Mirvits ja Pojad

TALLINN

TARTU

Politseinikud!

Tartu Eksporttapamaja

tööstuse saadused on müügil meie

lihatsentraalides

Tartus, Valgas ja Petseris.

Ühing „Eesti Lihaeksport“

Tartu Eksporttapamaja.

Kala - eksportäri O.-ü. OSTAG

Tallinn, S. Roosikrantsi 4. Tel. 452-34, 304-00

M. MÄNNIL & Ko

Tallinn, Pikk 13. Telefon 431-49

Raua- ja teraskaubad.

Moodsad kardinaliistud

suures valikus.

Kasepakkude jäänuseid: **pakuotsi. pinde, hõövlilaaste ja saepuru**
müüb hobuse- ja autokoorma viisi

PÕHJA POOLITÖÖSTUS Tallinn, Suur Tartu mt. 105.
Telefon 301-04.

Kalaeksport JOHANNES VANAAASE

Tallinn, Toom - Kuninga 24, telef. 461-45.

Igasugu suitsu- ja värsket kala ost ja müük.

K. Sillam'i

Amatöörtööde vastuvõtt

Kõige odavamalt ostate fotoaparaate ja -tarbeid
fotoärist

Tallinn, Viru tän. nr. 11.

Telefon 469-66

Kohvik Kultas

Tallinn

PIIRITUSE PUHASTAMISE VABRIKUTE O-Ü.

TALLINNA

Tallinn, Merepuiestee nr. 15.
Telefon 304-26.

VIINAVABRIK

Napsid, liköörid,
konjakid.

Parfümeeria.

Ühistegelistele kindlustusseltsidele ja -kassadele
korraldab edasikindlustust
ning annab nõu ja juhatust asjaajamises

EESTI ÜHISTEGELIK KINDLUSTUSKESKSELTS

Tallinn, Suur Karja 19. Postkast nr. 122. Kõnetraat 426-83

Pa-Mu

mitterasvatav juuksefiksiiv.

Kui tarvitate Pa-Mu juuksefiksiivi, ei ole Teil rasvast voodipesu ega määrinud peakatte voodreid.

Sealjuures kinnitab Pa-Mu juuksefiksiiv Teie juuksed sama hästi kui pumat, jätmata rasvast läiget.

A-S. E P H A G'i laboratoorium.

Tallinn.

Ainuvalmistaja

Kas tunnete meie kauneimat siidsukka

Elit? Peen!

Palume, katsetage — tulemustest vaimustute!

Sukatööstus „Cotton“ A.-S.

Tallinn, Põhja puiestee 7

KOHVIK JA KONDIITRIÄRI

Tallinn, Harju t. 48. Telefonid: 445-00, 436-58, 479-00 ja 423-96

Feischner

Kaubanduse A.-S.
Hüppler & Ko.

Tallinn, S. Tartu m. 43
Telefonid: 305-01, 306-12

Soovitame suurel ja väikesel arvul
rauda, plekki, igasuguseid tööriistu,

majapidamis-, jahi-, ja maalritarbeid.

Ostame: vana rauda, malmi, plekki ja muid metalle.

ehitusmaterjale,

Kevadhooaja riidekaupu

parimas valikus pakub

A. Laamann

Tallinn, V. Karja 8

Moodsaid siid- ja villaseid **kleidiriideid**

valmistab

U. Ü. „KUDUR“.

Vennad Besprosvanny & Ko.

Tallinn, Veerenni 29. Telefon 467-59.

Kaubad saadaval üle maa.

Speditsioon- ja Transportühing

Speditsioon „**ESRA**“ Kinnitus

Tallinn, Vene tän. 6. ● Tel. 448-12, 459-97

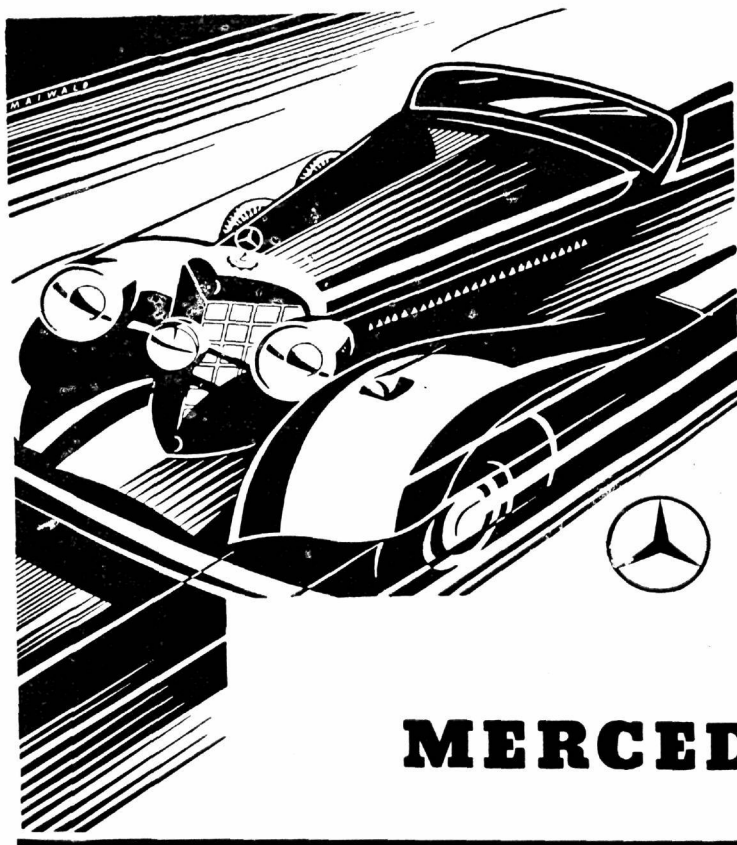
Kasepakkude jäänuseid: **pakuotsi, pindu ja hõövlilaaste**

müüb: **PÕHJA POOLITÖÖSTUS**

SUUR TARTU MNT. 105

TELEFON 301-04

O. N. E. P.

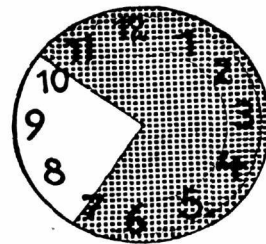

Esindaja Eestis:

**Joach^m Christ^m
Koch**

Talinn, Viru tän. 12,
Telefon nr. 478-63.

MERCEDES - BENZ

Pühendage

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES
KIRJANDUST

KOOLIRAAMATUID,
KOOLITARBEID,
KIRJUTUSMATERJALE,
JONISTAMIS- JA
MAALIMISTARBEID,
PABERIKAUPU,
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED
TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2

„LASTE RÕÕM“ LOOB LASTELE RÕÕMSA MEELEOLU
ILMUB KORD KUUS